

Izdaja Delavska univerza
Domžale, Kolodvorska c. 6
telefon 72 082. — Ureja uredniški odbor. — Odgovorni urednik Milan Flerin. — Izhaja vsakega 15. v mesecu. — Ziro račun: številka 5012-3-50. — Cena 0,50 din. — Tiska tiskarna »Toneta Tomšiča« v Ljubljani

Občinski poročevalec

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OBČINE DOMŽALE

Občinski praznik v 25. letu svobode

Oh dveh tako pomembnih praznikih, kot jih praznujemo letos, tj. ob 25. obletnici svobode in 27. juliju, občinskem prazniku, hote ali nehoti tudi občinska skupščina in vsi njeni organi pregledajo prehojeno pot in ugotavljajo uspehe in neuspehe.

In če bomo ob takem pregledu do te naše skupnosti objektivni, potem bomo morali priznati, da je bilo pretečeno obdobje za nas več kot uspešno. Napredek, ki smo ga dosegli v teh 25 letih, je tako očiten, da ni primerljiv z nobeno dobo v preteklosti. Izgradnja objektov vseh vrst, od gospodarskih do komunalnih, kakor tudi skrb za standard delovnih ljudi je bila tako vsestranska, da mora vsak pošten državljan priznati in tudi priznava, da je to uresničljivo le v taki socialistični družbi kot je naša in ob taki zavesti, kakršna je zavest naših občanov.

Mi, v naši občini, v letošnjem jubilejnem letu z veseljem in ponosom lahko ugotavljamo, da je tudi to leto spet leto novih izrednih uspehov.

Naj navedem samo nekatere pomembnejše med njimi:

Na dan občinskega praznika bo izročena prometu asfaltirana cesta Želodnik—Moravče v vrednosti prek 600 starih milijonov, dolga 9 km. Moderniziranih — na novo asfaltiranih bo še nadaljnjih 6 km cest.

Že v letošnjem letu bomo pričeli z izgradnjo novih šol v celotnem proračunskem znesku prek 3 milijarde starih dinarjev. Realizacija celotnega programa naj bi trajala največ 3 leta.

Slovenijales — LIP Radomlje gradi popolnoma novo tovarno raznovrstnega pohištva, v katero bo vložil prek 2 milijardi sredstev.

Tovarna sanitetnega materiala Domžale tudi vlaga ogromna sredstva v povečavo tovarne (prek 2 milijardi starih din) in modernizacijo.

»Mlinostroj« Domžale je prav v teh dneh izročil proizvodnji nov objekt s površino 2200 m². V občini je bilo v zadnjem letu izgrajenega vodo- voda v dolžini nad 15 km.

IZ VSEBINE:

Bilo je pred 29 leti

Otvoritev moravske

ceste

25 let graditve

komunalnih objektov

Doseženi uspehi

in naloge, ki so pred

nami

Kronika domžalskega

slamnikarstva — prvi del

Dolgoletna želja moravske doline — sodobna cesta — je za letošnji občinski praznik postala stvarnost. Moravče na široko odpirajo vrata k svojim lepotam in vabijo. V soboto, 25. julija ob 10,30 bo slovesna otvoritev ceste v Krtini

To so najpomembnejši novi objekti, ki so ali bodo izročeni v uporabo v letošnjem letu.

Ne bi pa bilo prav, če ob tej priložnosti ne bi omenili tudi nekaterih krajev, ki so v zadnjem letu dosegli velik napredek predvsem z lastno iniciativo, z lastnim zbiranjem sredstev za ureditev komunalnih problemov. Vse priznanje zaslužijo kraji in njihovi odborniki v Ihanu, Dragomlju-Pšati, Moravčah, na Viru, v Jaršah, Trzinu in še nekateri. Naj bodo ti kraji za primer tudi drugim, kako se z lastno prizadevnostjo pri zbiranju sred-

stev in z dodatnimi sredstvi občine lahko rešujejo krajevne potrebe.

Naj izkoristim priložnost, ko praznujemo svoj praznik, tudi za to, da se zahvalim vsem političnim in drugim družbenim organizacijam ter vsem našim občanom, ki so na kakršenkoli način prispevali k napredku občine, obenem pa jim želim ob praznovanju čim več zadovoljstva.

Albin Klemenc
predsednik občinske skupščine
Domžale

Program prireditev za občinski praznik od 11. do 28. julija 1970

SOBOTA, 11. julija 1970

- ob 15. uri Praznik dneva šoferjev in avtomekanikov — povorka avtomobilov — Domžale—Dob—Gorjuša
- ob 20. uri Levstik-Kreft: TUGOMER, DPD Svoboda Mengeš v Letnem gledališču Mengeš
- ob 21. uri Tavčar: CVETJE V JESENI, DPD Svoboda Dob v Dobu

NEDELJA, 12. julija 1970

- ob 14.30 Parada ob 750-letnici Doba v Dobu
- ob 17. uri Mednarodni šahovski dvoboj Randers (Danska) — Domžale v sejni sobi Sob Domžale
- ob 20. uri Levstik-Kreft: TUGOMER, DPD Svoboda Mengeš v Letnem gledališču Mengeš

SREDA, 15. julija 1970

- ob 19. uri Otvoritev razstave Foto-kino kluba MAVRICA Radomlje v predverju dvorane komunalnega centra v Domžalah

PETEK, 17. julija 1970

- ob 20. uri Komorni koncert Tria Lorenz v baročnem muzeju Jelovškovih fresk v Grobljah

SOBOTA, 18. julija 1970

- ob 8. uri Otvoritev Liparjeve ceste, kanalizacijske čistilne naprave in ploščadi TVD Partizan Mengeš v Mengšu
- ob 20. uri Rokovnjaški tabor na Brdu

NEDELJA, 19. julija 1970

- ob 15. uri Rokovnjaški tabor na Brdu

PONEDELJEK, 20. julija 1970

- ob 17. uri Občinski nogometni turnir za mladinski pokal — polfinale v Dobu
- ob 17. uri Občinski nogometni pokal za člane — polfinale v Domžalah

TOREK, 21. julija 1970

- ob 17. uri Občinsko prvenstvo v plavanju v Domžalah
- ob 20. uri Štafetni tek po ulicah Domžal

SREDA, 22. julija 1970

- ob 9. uri Otvoritev razstave partizanske grafike v predverju dvorane komunalnega centra v Domžalah

- ob 10.30 Otvoritev razstave akademskega slikarja Daniela Fuggerja v mali dvorani Zavoda za glasbeno izobraževanje Domžale

ČETRTEK, 23. julija 1970

- ob 16. uri Občinski nogometni turnir za mladinski pokal — finale v Dobu
- ob 17. uri Mladinski košarkarski turnir — polfinale v Mengšu
- ob 17.30 Občinski nogometni turnirni pokal članov — finale v Dobu

PETEK, 24. julija 1970

- ob 17. uri Mladinski košarkarski turnir — finale v Domžalah
- ob 20. uri Prižig žare pred spomenikom v Radomljah

SOBOTA, 25. julija 1970

- ob 6. uri Budnica mengeške godbe v Moravčah
- ob 8.30 uri Koncert domžalske godbe na ploščadi pred dorano komunalnega centra v Domžalah
- ob 9. uri Svečana seja Skupščine občine Domžale z akademijo, na kateri sodelujejo združeni mladinski pevski zbori osnovnih šol, solisti in recitatorji ter orkester Zavoda za glasbeno izobraževanje Domžale v dvorani komunalnega centra v Domžalah
- ob 10.30 Otvoritev ceste Želodnik—Moravče v Krtini
- ob 11.30 Slovesna prireditev ob otvoritvi ceste v Moravčah, na kateri sodelujejo mladinski pevski zbor in recitatorji Osnovne šole Jurij Vega iz Moravč ter moški pevski zbor PD Moravče
- ob 12.30 Medsektorske vaje občinske gasilske zveze v Moravčah

NEDELJA, 26. julija 1970

- ob 9. uri Tradicionalno tekmovanje občinskih reprezentanc Zagorje—Domžale v košarki, nogometu, kegljanju, streljanju, šahu in namiznem tenisu v Domžalah
- ob 15. uri Izseljenski piknik v Kamniški Bistrici

Bilo je pred devetindvajsetimi leti

Fašistični vojni stroj si je po skoro dveh letih vojne podredil velik del Zapadne in Severne Evrope in se pripravljal za svoj največji podvig, na napad na Sovjetsko zvezo. Še pred tem pa si je moral zavarovati hrbet na Balkanu in zato urediti položaj tudi v takratni Jugoslaviji, katere voditelji so se sicer prištevali med pristaše »novega reda«, ljudstvo pa je v marčnih dogodkih leta 1941 reklo svoj odločni NE in s tem sprožilo koncentrični napad fašističnih armad Nemčije, Italije, Madžarske in Bolgarije na Jugoslavijo. Po kratkotrajnem, slabo organiziranem odporu je Jugoslavija zginila z evropskega zemljevida in njen teritorij so si razdelili kot plen napadalci.

Za jugoslovanske narode se je s tem pričelo najtemnejše in najstrašnejše obdobje zgodovine — doba okupacije, doba ko so vsi nekdanji voditelji pobegnili v varna zavetja daljnjih dežel in ljudstvu prepustili divjanje nenasitnih okupatorjevih vojakov in njihovih hlapcev.

Zaradi navidezne brezizhodnosti, zaradi moči in organiziranosti okupatorja se je mnogih naših ljudi že polasčal obup. Ropanje, izseljevanje in streljanje so bile metode, ki jih je vsiljivi tujec uporabljal, da bi ljudstvo zastrašil in tako ustvaril mirno in varno zaledje, ki bi ga z boka ščitilo pri njegovem največjem podvigu, napadu na svojega najnevarnejšega nasprotnika, Sovjetsko zvezo.

In v taki situaciji, ko so se stari strankarski voditelji že poklonili okupatorju in se mu mnogi celo vdinjali, je Komunistična partija Slovenije izdala vsem Slovencem poziv za oboroženo vstajo in upor proti okupatorju, s čemer je prižgala v srcih naprednih Slovencev iskro upanja, da le še ni vse izgubljeno in da je še prisotna neka sila, ki prevzema kolo zgodovine v svoje roke. Prav ta poziv je visoko dvignil ugled Partije in njenih članov v očeh naprednih Slovencev in povzročil, da je začelo med ljudstvom vreti. Zečele so se priprave na oborožen upor. Že sredi maja 1941 je tudi za kamniško okrožje odposlanec CK KPS, Tomo Brejč osnoval Vojni komite, v katerem so bili dr. Marijan Dermastia, Tone Šturm

»Doselej neznano grozo zrla so oči: gorečo vas, ki živi v nji ljudje gorijo, obsojence, ki sami kopljejo si grob, žene in starci, ki pred puškami stojijo.«
(Napis na spomeniku NOB v Domžalah.)

in Stane Zerovnik. Ta je takoj prevzel v svoje roke organizacijo priprav za vstajo, ustanavljal borbene skupine in jih idejno in praktično pripravljaj za čas, ki se je nezadržno bližal, na oborožen boj z okupatorjem. Že sredi julija je bilo formiranih devet skupin, med njimi tudi v Kamniku, Mengšu, Radomljah in Domžalah. 25. julija pa je Vojni komite na sestanku v Volčjem potoku sprejel sklep o začetku oborožene vstaje. Ta naj bi se pričela v noči med 27. in 28. julijem. Na tem sestanku je bil ustanovljen tudi Kamniški bataljon, katerega komandant je postal Marijan Dermastia, komisar pa Tone Šturm.

Načrt za to prvo organizirano akcijo proti okupatorju, ki naj bi pokazala, da se Slovenci ne mislijo vdati okupatorju na milost in nemilost in da sprejemajo z njim odkrito borbo na življenje in smrt, je predvideval rušenje železnice, cest in mostov, uničenje telefonskih zvez in objektov, pomembnih za okupatorjev vojni stroj ter uničevanje okupatorja, kjerkoli bi bilo mogoče. Po prvi akciji pa je bilo sklenjeno, da odidejo grupe v partizane in določena so bila tudi zbirna mesta.

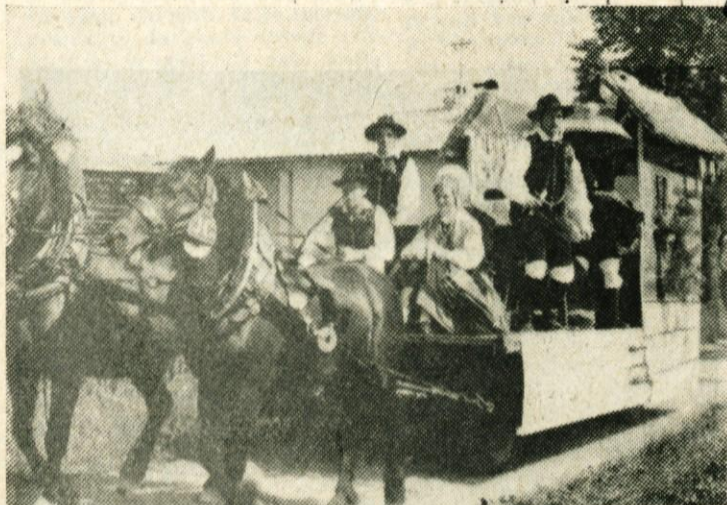
27. julija zvečer in ponoči je Kamniška grupa uničila telefonske zveze s Kranjem, Dupliška je uničila del naprav v današnji tovarni STOL in pa most čez Bistrico, Mengeška je porušila 100 m Kamniške proge in požagala telefonske drogeve v smeri proti Homcu, grupa v Črni je minirala cesto proti Crnivcu, Trzinca so podrli telefonske drogeve na Dobravi, Radomeljska grupa se je zbrala ob desetih zvečer v Križkarjevih smrekah v bližini mostu čez Bistrico, od tu pa je del grupe, ki je štela kakih 20 članov odšel na homški, drugi del pa na radomeljski most in ju onesposobil. Večina udeležencev te akcije je po opravljeni nalogi odšla v krumperške gozdove in si tam uredila taborišče.

V noči od 27. na 28. julij leta 1941 je po vsej dolini od Kamniških planin do Save zagorel plamen vstaje in upora, s tem pa se je začela tudi množična oborožena borba slovenskega ljudstva z okupatorjem.

V spomin na ta 27. julij praznujeta tako domžalska kot tudi kamniška občina svoj občinski praznik. Ta naš praznik pa ni pomemben samo zato, ker se je na ta dan pred 29. leti pričela oborožena borba na našem, kamniško-domžalskem področju, pomemben je še prav posebno zato, ker pomeni začetek prave množične vstaje proti okupatorju na Slovenskem sploh.

Tudi letos se z hvaležnostjo in z vsem dolžnim spoštovanjem klanjamo spominu vseh tistih, ki so za to veliko stvar darovali svoja življenja, vsem preživelim borcev, posebno pa še članom prvega Kamniškega bataljona pa čestitamo za ta njihov največji praznik, ki je praznik vseh nas.

Uspela prireditve ob 750-letnici Doba

V sprevedu, kakršnega že dolgo nismo videli, je bila prikazana preteklost in sedanjost področja, katerega središče je Dob

Po sprevedu in slavnostnem delu prireditve, ki ga kaže naša slika, pa se je ob vremenu, ki je bilo kakor naročeno, razvilo sproščeno veselje, ki je trajalo pozno v noč

Moravče so dobile svojo cesto!

Zastave plapolajo ...

Zastave plapolajo v vetru, visoko mlaji se pozibavajo — praznik je. Izgleda, da je vsak holmiček, vsak grm, vsaka domačija praznično razpoložena. Ljudje hodijo vzravnani, ponosni. Dobili so nekaj, kar so že dolgo pričakovali, na kar so že leta, celo desetletja čakali, dobili so nekaj, kar bo ostalo njim ...

Asfaltna prevleka nove ceste je nared. Pripravljena je sprejeti težka bremena tovornjakov in velike hitrosti lahkih limuzin, postala je prijatelj jeklenih konjičkov — velikih in majhnih, postala je prijatelj človeka, ki živi tu — in onega, ki se bo pripeljal sem le konec tedna — na vikend, da se po napornem delu spočije in v objemu šumečih gozdov nabere dovolj moči za delo.

Zastave plapolajo v vetru. Prek ceste je razpet svilen trak, za njim kolone vozil. Ob traku se zbere številno občinstvo; navdušeno je in radovedno. Predstavniki skupščine prereže trak in naznani, da je cesta odprta. Kolona vozil se požene po novi av-

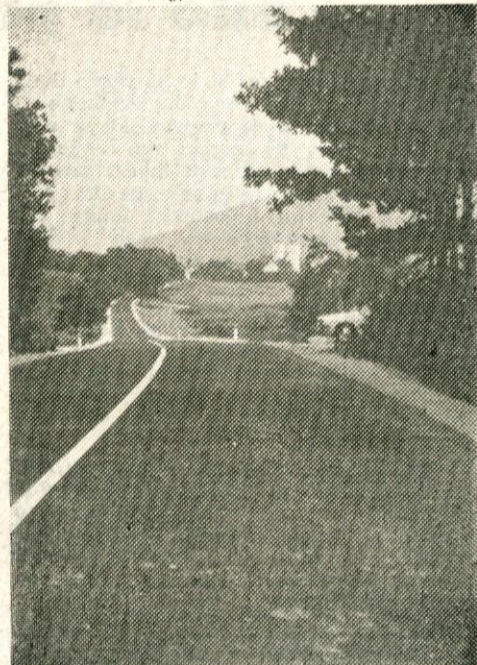
tomobilski trasi proti Moravčam. Vozila pridobivajo na hitrosti, bele oznake sredi cestišča beže — zadaj ostajajo polja, njive, hribi in doline. Vozniki so navdušeni — celo »ficko« je postal živahnejši; le rahel pritisk na pedal za plin in že skoči kot neučakan žrebiček, kadar ga osvobodijo povodca.

Cesta se vije v blagih ovinkih — na obe strani je čudovit pogled: potočki kristalno čiste vode žubore, drevesa se priklanjajo, tu in tam opaziš radovednega zajčka, ki sedi na zadnjih nogah in obrača dolge uhlje na vse strani.

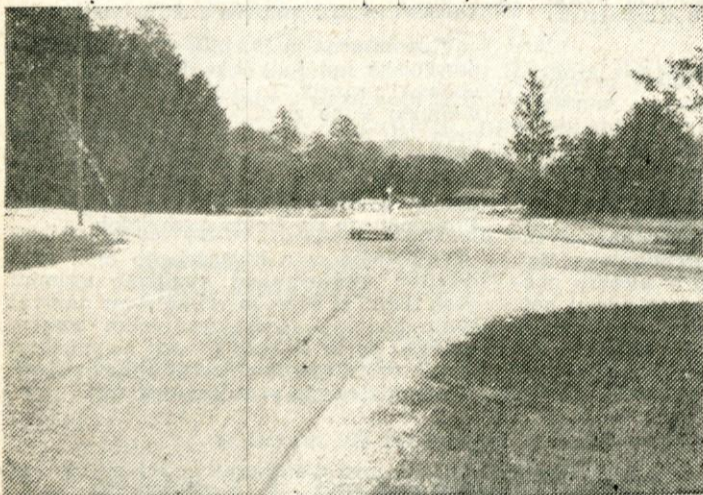
Kolona vozil se približa Moravčam. Tik pred naseljem jo zaustavi skupina pionirjev s šopki cvetja, ki prvi pozdravijo goste in jim zažele dobrodošlico. Nato se reka obiskovalcev zbere pred slavnostno tribuno, kjer se uradno konča otvoritev.

Nato se prične rajanje, petje, vriskanje. Godba igra, iz stojnic se ponujajo vsakovrstne dobrote, ki potešijo lakoto in pogasijo žejo.

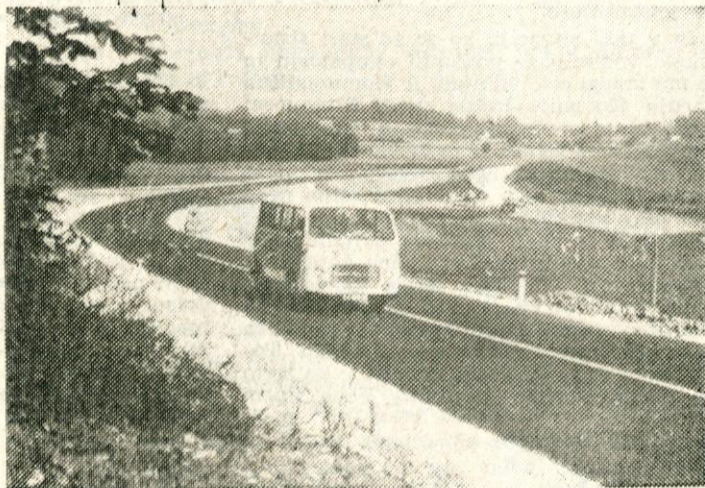
T. T.

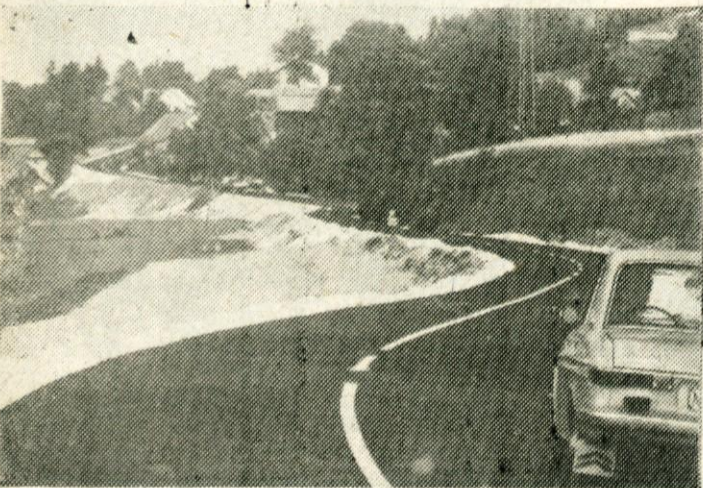
Crni trak, izpolnitev davnih želja, se vije čez hribe in doline

Priključek na nove ceste v Krtini

Nova cesta je presekala stare ovinke

Sokličev klanec — sedaj le še spomin

Delavci opravljajo na cesti samo še olepševalna dela

Nekaj podatkov o novi cesti

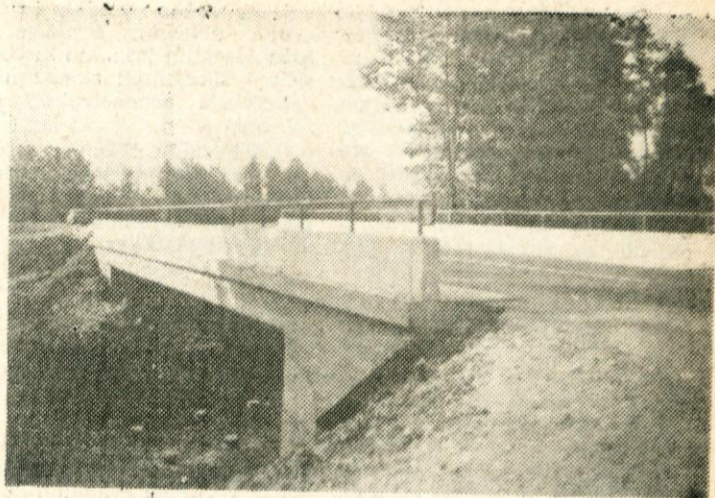
Cesta od Krtine do Moravč je dolga 7,936 km. V prvem delu, tj. od Krtine do Sokliča poteka skoro v celoti po novi trasi, je široka 6 m in ima na obeh straneh bankine širine po en meter. Od vrha Sokličevega klanca do Moravč pa poteka cesta po le delno popravljani stari trasi, ki je le malo razširjena in zato široka le pet metrov z bankinami, širokimi po pol metra na vsaki strani. Krivine so tudi na tem odseku en meter širše, podaljšani so propusti in izkopani jarki na obeh straneh. Na novo zgrajenem delu ceste je bilo vgrajenega 27.000 m² gramoznega nasepa in 8.300 m² tamzona. Pri Brezjah in pri Sokliču je bilo izkopanega 7.300 m² materiala in

na celotni novi trasi položenega 16.600 m² asfalta debeline 10 cm.

Most čez Rodomljo je dolg 16 metrov in stoji na 60 globoko zabitih pilotih. Vanj je bilo vgrajenega 279 m² betona. Tudi za most čez potok Čudno, ki ima razpetino 8 m, je bilo zabitih 32 pilotov in vgrajenega 156 m² betona.

Na cestnem odseku, ki poteka po stari trasi je bilo za razširitev ceste porabljenega 7.200 m² gramoza in opravljenih 3.400 m² izkopa. Tamponskega materiala je bilo vgrajenega 5.700 m². Asfaltni sloj je tudi na tem delu ceste debel 10 cm in ga je skupno 28.500 m².

Z dograditvijo moravške ceste je bilo opravljeno veliko in drago delo.

Most na novi cesti, ki je delal graditeljem največ preglavic

Petindvajset let graditve komunalnih objektov

Razvoj in z njim povezani problemi domžalske občine, če jih danes gledamo za obdobje zadnjih 25 let, pričajo o ogromnih spremembah, ki so jih občani uresničili s svojim delom. Kažejo izredno vitalnost naše socialistične družbe in odkrivajo možnosti nadaljnega hitrega razvoja. 25 let navsezadnje niti ni dolga doba. Se posebej ne, če pomislimo, ne moremo vsega zajeti hkrati z veliko žlico. In če pomislimo, da dohitevanje zamujenega ni bila edina naloga, ampak da smo morali napredovati tudi v skladu z vedno hitrejšim tempom gospodarskega in tehničnega razvoja po državi in v svetu, potem petindvajset let prav gotovo ne pomeni kdo ve kako dolgega obdobja. In končno, petindvajsetletno delo predstavlja samo del poti, ki jo moramo prehoditi, da bomo dosegli cilj, ki si ga je postavila naša družbena revolucija.

Tako lahko ugotovimo, da bomo morali nekaterim gospodarskim pa tudi negospodarskim panogam zagotoviti v bodoče večjo pozornost kot doslej, čeprav smo v mnogih primerih že z dosedanjim delom postavili osnove, da bomo te stvari v prihodnosti tudi imeli.

Pa še na nekaj ne smemo pozabiti: številke — in teh je v tem sestavku precej — nam povedo mnogo, še dolgo pa nam ne povedo vsega. Z njihovo pomočjo lahko ugotavljamo, koliko smo že dosegli in kaj moramo še storiti v bodoče. Ne morejo pa nam povedati tega, s kakšno voljo in s kakšnim prizadevanjem smo v preteklih petindvajsetih letih izpolnjevali naloge, ki so jih pred nas postavljali interesi naše družbe.

Vedeti moramo, da so za skopimi številčnimi podatki skriti ljudje ter njihovo nesebično delo, ki je omogočilo, da je naša družbena revolucija že po petindvajsetih letih obrodila tako bogate sadove. Prav zato smo lahko prepričani, da bodo ti sadovi v bodoče še bogatejši.

Hiter gospodarski razvoj občine in naraščanje števila prebivalstva v industrijskih predelih je zahteval vse več načrtne izgradnje tako gospodarskih kakor tudi komunalnih objektov. V tem pogledu nam je stara Jugoslavija pustila slabo dediščino. Tik pred drugo svetovno vojno se je v Domžalah šele pričelo misliti na sistematično ureditev naselij. Izdelana je bila skica na katastrski podlogi 1:2280 brez tehnične in ekonomske dokumentacije. O kakšnih drugih komunalnih objektih se ni niti govorilo. Obstajali so le manjši vodovodi kot npr. v Lukovici, Žičah, Trojici itd.

Pomanjkanje urbanistične dokumentacije je zato po osvoboditvi predstavljalo prvo in glavno oviro za nadaljnji načrtni razvoj občine. Zavedajoč se tega problema, je bil že leta 1947 naročen prvi urbanistični plan, ki naj bi bil pravi in tehnični instrument v službi urejanja naselij. S tem planom so se prvič odredili funkcionalni ekonomski in estetski pogoji za izgradnjo, rekonstrukcijo in sanacijo naselij z namenom, ustvariti urbano celoto, ki naj omogoča prebivalcem višjo raven v oblikovanju načina življenja in dela. Pomanjkanje urbanistične dokumentacije je nesporno predstavljalo eno največjih ovir pri skladnem razvoju gospodarstva in stanovanjskih sosesk na območju občine. Občinska skup-

ščina je zato v letu 1952 sprejela sklep, da je potrebno poskrbeti za pospešeno izdelavo urbanistične dokumentacije skladno z obstoječimi predpisi.

Na tej osnovi je bilo na območju občine izmerjeno 850 ha površin v izmeri 1:1000. Predvsem se to nanaša na k. o. Domžale, Stob, Jarše, Podrečje, Zaboršt, Mengeš in naselje Količevo. Vsa ta nova izmera je služila za širše namene in sicer:

- za smotrne odločitve ekonomskega in prostorskega planiranja,

- za projektiranje posegov v prostor,

- za določanje osnove za pri-spevke od zemljišč in zgradb,

- za smotrno gospodarjenje s kmetijskimi zemljišči,

- za potrebe civilne zaštite in narodne obrambe,

- za inventarizacijo in valorizacijo prostora.

Na podlagi teh načrtov se je lahko pristopilo k izdelavi podzemnega katastra oziroma katastra komunalnih naprav, ki je eden izmed pogojev za gospodarjenje z komunalnimi napravami v smislu dobrega gospodarja. Osnovna državna karta v merilu 1:5000 za celotno območje občine bo izdelana v tem letu. Služila bo kot osnova za razna planiranja, obenem pa tudi gospodarskim panogam kot osnova za izdelavo raznih tematskih kart, registrov, evidenc itd. Karta je osnova:

- za razdelitev površin v kmetijstvu, gozdarstvu itd.

- za potrebe vodnega gospodarstva pri projektiranju regulacij,

- za potrebe planiranja energije,

- za potrebe trasiranja cest, železnic, prometnih kart itd.

- za potrebe turizma,

- za potrebe sektorskih evidenc itd.

Pospešena urbanizacija v občini pa je odpirala tudi vrsto drugih problemov na področju komunalne dejavnosti. Danes si

ne moremo misliti življenja v naselju brez urejene preskrbe z vodo, brez kvalitetne oskrbe z električno energijo ter brez vrste drugih komunalnih služb.

Najstarejši komunalni objekti so ceste. Z razvojem gospodarstva, ki ima v občini čedalje pomembnejšo vlogo, se povečuje tudi vloga ceste. Cesta je postala sestavni del problemov našega komunalnega gospodarstva.

Cest vseh kategorij je v občini 342 km. Od tega je bilo v teh petindvajsetih letih asfaltiranih 96 km. Danes odpade v naši občini 16 prebivalcev na en avtomobil oziroma 9 prebivalcev na eno motorno vozilo. Ta primerjava pa ni toliko zanimiva, kolikor je interesanten podatek, ki kaže, da porabi posamezni prebivalec v občini 235 l goriva letno, medtem ko je znašala povprečna poraba goriva pred petindvajsetimi leti še 46 l letno. Po predvidevanjih naj bi v naslednjih 30 letih poraba goriva na prebivalca v občini porasla na 730 l na leto. Če ta podatek nam narekuje dodatna vlaganja v rekonstrukcijo cest v občini.

V tem obdobju so bili zgrajeni večji mostovi preko struge Kamniške Bistrice v Radomljah, Domžalah in Ihanu. Poleg tega

Tudi moravška cesta je eden naših skupnih uspehov!

pa je bilo na raznih potokih zgrajenih še 16 manjših mostov do 10 m razpetine. Mostovi so bili zgrajeni v glavnem v betonski obdelavi ali pa kombinirano z lesom. V zadnjem času pa je bil zgrajen večji most preko potoka Radomlja v Krtini.

Napori v izgradnji cest in mostov niso bili zaman. Vsakodnevni uporabniki cest se tega

dejstva močno zavedajo in so v svojih delovnih organizacijah brez posebnih pripomb in pomislekov sprejemali sklepe o financiranju rekonstrukcij cest IV. reda.

Oskrbovanje občanov z zdravno pitno vodo v prvih letih po osvoboditvi je bilo izredno slabo, kar lahko ugotovimo iz naslednjih podatkov:

— vodo iz vodnjakov in kapnice je uporabljalo	33.7 %	občanov
— vodo iz črpal za ročno črpanje	59.1 %	občanov
— vodo iz izvirov	2.6 %	občanov
— vodo iz vodovodnih omrežij	4.6 %	občanov

V tem času so vzi zajezeni studenci dali le en liter vode na sekundo. Po petindvajsetih letih izgradnje vodovodne mreže pa dajejo 68 lit/sek. Tako na primer daje črpališče v Domžalah 30 lit/sek, črpališče Cerklje-Mengeš (samo za potrošnjo v naši občini) 15 lit/sek, črpališče

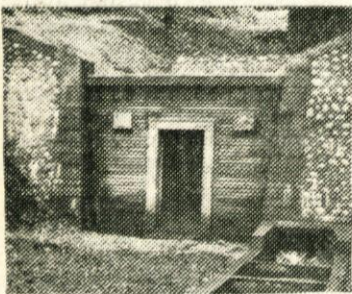
Radomlje 7 lit/sek, Hrenov studenec v Črnem grabnu 7 lit/sek, črpališče Moravče 5 lit/sek, črpališče Drtija 5 lit/sek itd.

Na podlagi teh povečanih začetij pa je tudi procent udeležbe posameznih načinov oskrbe prebivalstva z vodo drugačen in sicer:

— vodo iz vodnjakov in kapnic uporablja še	2 %	občanov
— vodo iz črpal za ročno in električno črpanje	7 %	občanov
— vodo iz vodovodnih omrežij	86 %	občanov

Z dosedaj zgrajenim vodovodnim omrežjem smo na območju občine v stanju oskrbovati z zdravno pitno vodo 25.089 prebivalcev ali 86 % celotnega prebivalstva. Ostane nam le še 81 zaselkov s 4.300 prebivalci, ki niso oskrbovani z vodo iz vodovodnega omrežja.

Na območju občine smo zgradili 187 km vodovodnega omrežja. Na to omrežje sta priključeni 3.402 zgradbi. Podana pa je možnost za še nadaljnjih 350 do 400 priključkov.

Glavni vodovodni zbiralnik na Šumberku

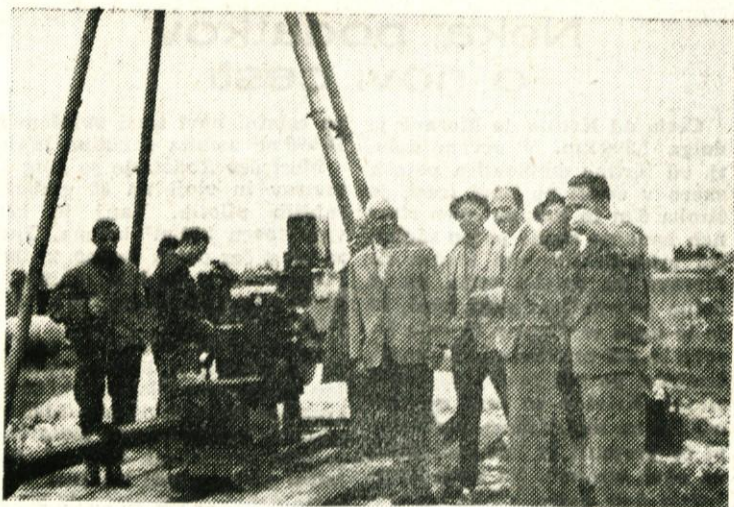
Sedanji sistem gospodarjenja z vodovodnimi napravami je ustrezen. Predpisi dovoljujejo, da gospodarijo z vodovodnimi napravami podjetja, zavodi in krajevne skupnosti. Pri nas so to 4 podjetja in 17 krajevnih skupnosti.

Za boljše tehnično delovanje vodovodnega omrežja je bilo zgrajenih 21 rezervoarjev s kapaciteto 2.489 m³ vode. Izgradnja vseh vodovodnih objektov je slonela na tako imenovanem načelu solidarnosti. Pri izgradnji so sodelovali s sredstvi: ob-

čina Domžale, komunalna podjetja in občani. V tem primeru lahko trdimo, da smo samoupravo delovnih ljudi v praksi dejansko izvedli oziroma jo še izvajamo. Nihče od »zgoraj« ni »ukazoval« koliko, kje in v katerem času je zavezanec dolžan svojo obvezo izvršiti, temveč je bilo to prepuščeno njim samim. To je zopet eden dokazov o sposobnosti občanov, da sami urejajo svoje probleme in hkrati tudi zagotovilo za nenehni nadaljni in še hitrejši razcvet komune. Z izgradnjo vodovodnega omrežja pa se je pojavil problem odvajanja odpadnih voda. Prebivalstvo v občini narašča, s tem pa tudi tema po izgradnji strnjenih naselij. Koncentracija prebivalstva na takih območjih je povečala problem o smotrni kanalizaciji odpadnih vod. Tega problema pa ni mogoče obvladati brez daljnosežnega medkrajevnega načrtovanja. V ta namen je bilo treba strniti že obstoječe načrte in smernice v enotne projekte.

Po ustavnih določilih in občinskem statutu sodi gradnja javnih naprav za dispozicijo odplak v pristojnost komune.

Po osvoboditvi smo bili v občini brez kanalizacijskih naprav. V letu 1970 pa jih je že 18 km in to predvsem v naselju Domžale in Mengšu, koder je tudi gostota prebivalstva največja. V izdelavi pa je že glavni projekt za čistilno napravo in kolektor za potrebe dela občine Domžale in Kamnik, o čemer smo v našem glasilu že pisali in objavili tudi skico. Stanje kanalizacijskega omrežja v občini je znatno v zaostanku za razvojem vodovodnega omrežja,

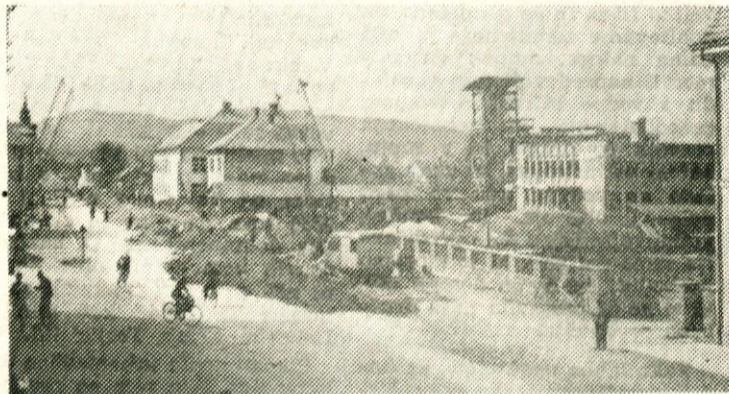
Prva voda iz vodnjaka za domžalski vodovod

čeravno so bila po vojni v te komunalne objekte vložena precejšnja sredstva.

Eden najvažnejših pogojev za urejeno življenje mesta so urejene kanalizacijske naprave. Tega dejstva so se občani Domžal dobro zavedali in zato ni slučaj, da so člani delovnih skupnosti organizirali prostovoljne delovne akcije pri izgradnji kanalizacije v Domžalah in na katerih je sodelovalo tudi do 700 članov (Toko). Zanimostnost občanov je bila ogromna. Dela so se odvijala brez kakršnihkoli zapletov okoli raznih odškodnin za odstranjene plotove in druge objekte.

Polno je bilo razumevanja, če je bil otežkočen dohod k raz-

čini, ki bo služila za čiščenje odpadnih vod, kar je nov uspeh na tem področju. Celotna obstoječa kanalizacija je zgrajena po principu mešané kanalizacije, to se pravi, odvajamo vse odpadne in padavinske vode z enim sistemom kanalov. To je običajni in v normalnih okoliščinah najekonomičnejši način. Množina meteornih voda je namreč mnogo večja kakor množina odplak. Kljub temu pa smo v zadnjem času pristopili k reševanju problema čiščenja odpadnih vod. Če ob zaključku lahko ugotovimo, da smo pri izgradnji kanalizacijskih objektov dosegli dokaj lepe uspehe, nam skrb za zdravje prebivalstva narekuje, da z delom v nakazani smeri nadaljujemo.

Ko so Domžale dobivale svoje prve metre kanalizacije

nim objektom. Prebivalci so se zavedali, da je dobro razvito omrežje kanalizacijskih naprav važen sestavni del življenjske ravni. Zavedali so se, da presojanje življenjske ravni samo po tem, koliko prejmejo na roko, ne upoštevajo pa vsega onega, kar dobijo od skupnosti po dobro razvitem omrežju komunalnih naprav, ni objektivno. Če hočemo doseči večjo življenjsko raven, moramo povečati proizvodnjo, hkrati pa tudi izgrajevati komunalne naprave.

V zadnjem času je krajevna skupnost Mengeš uspela zgraditi prvo čistilno napravo v ob-

Prav tako kakor smo hitro napredovali v izgradnji opisanih komunalnih objektov smo napredovali tudi pri elektrifikaciji območja občine.

Od leta 1945 dalje je bilo zgrajenih 51 transformatorskih postaj jakosti 20/0.4 Kv, od tega čisto industrijskih 11. Dalje je bilo zgrajenih 48 km daljnovidov 35 Kv in 20 Kv in 184 km nizkonapetostnega omrežja. Nadalje je bila v naselju Podrečje zgrajena razdelilna trafostaja jakosti 110 Kv, ki je bistveno pripomogla k boljši preskrbi z električno energijo.

Takole je ob času gradnje kanalizacije in vodovoda izgledalo središče Domžal

Število odjemalcev električne energije je bilo leta 1945 le 7.100, med tem časom pa se je število odjemalcev povečalo na 12.700. Poraba električne energije je porasla iz 3.800.000 kWh ali približno desetkratno in znaša 1470 kWh letno.

Tudi javna razsvetljava mestnih ulic se stalno izboljšuje. Uporabljajo se kriteriji, ki veljajo za mesta s 30.000 prebivalci. Od leta 1945 se je število svetlobnih mest dvignilo za preko 1.000 %, dolžina osvetljenih ulic pa znaša 8,2 km.

Območje občine je dejansko v celoti elektrificirano. Obstajajo le posamezne hiše, ki so brez električne energije. Pri tem pa smo dolžni poudariti, da imajo tudi te, še ne elektrificirane zgradbe možnost priključka na električno omrežje. To je dejansko lepa pridobitev, ustvarjena v povojnih letih. Omeniti smo dolžni tudi redno preskrbo z električno energijo kakor tudi z določeno močjo, ki omogoča vsem proizvodnim organizacijam in drugim proizvajalcem, da nemoteno uporabljajo svoje stroje na električni pogon. Pa tudi gospodinjstva so v celoti pokrita s potrebami po električni energiji.

Z nadaljnjo izgradnjo električnega omrežja in drugih naprav se bo stanje še izboljšalo. Smatramo pa, da ni več daleč čas, ko bo električna energija kot problem odpadel.

Na območju občine je 8 pošt, ki imajo svoj sedež v več ali manj industrijskih naseljih. PTT promet iz leta v leto raste za 8 do 11 procentov. Leta 1956 je bila uvedena v Domžalah in Mengšu avtomatska telefonija z 200 in v Mengšu s 100 priključki. Ti dve centrali pa sta danes že premajhni in ne moreta več

zadovoljevati potreb. Zato je bilo zgrajeno novo pošto poslopje, v katerem je možno montirati avtomatsko telefonsko centralo s končno kapaciteto 1.000 priključkov. Z deli za postavitev avtomatske telefonske centrale s 1.000 priključki se je že pričelo in pričakujemo, da bodo dela končana do konca leta. Z zgraditvijo novega poštnega poslopja in avtomatske telefonske centrale za Domžale in Mengeš pa se je pristopilo tudi k povečavi in rekonstrukciji telefonskega naročniškega omrežja. V ta namen je bilo položeno kabelsko omrežje, ki ustreza najnovejšim tehničnim dosežkom.

Vse delo človeka je v nekem smislu povezano z vodo. Ta se izkorišča v industriji, v gospodinjstvu, za namakanje zemljišč, za proizvodnjo energije, za rekreacijo kakor tudi za sprejem in transport odpadnih voda.

Vzporedno z naglim razvojem gospodarstva nasploh, z velikim porastom prebivalstva, z izgradnjo novih industrijskih naselij pa obstaja nevarnost, da se začne podirati ravnotežje med prirodnim bogastvom vode in potrebami potrošnikov.

Osnovni problem na območjih izpostavljenih poplavam (Trzin—Domžale—Dob) je neurejenost vodnega režima in tudi več ali manj zapuščeno stanje vodotokov, ki se odraža v premajhni oskrbi za redno vzdrževanje v preteklosti. Voda, ki predstavlja bogastvo naroda, se čisto pojavlja tudi kot prirodna stihija, ki prinaša ogromno škodo. Vsem so znane vsakoletne poplave naselij ob Pšati in izlivu Rače. Prav tako pa je bil do pred kratkim del Domžal ob strugi Kamniške Bistrice v stalni nevarnosti pred poplavi.

Zavedajoč se nevarnosti pred poplavi, se je takoj po osvoboditvi pristopilo k izgradnji razbremenilnika Pšate, da bi obvarovali Mengeš in ostala naselja ob potoku Pšate pred do takrat rednimi poplavi. Naloge se je ljudstvo lotilo tako rekoč brez tehničnih sredstev. Imelo pa je dobro voljo. Sadovi tega dela so se že pogosto pokazali. Nadalje se je pristopilo k umiritvi Kamniške Bistrice s tem, da so bili zgrajeni potrebni jezovi ter zavarovane brežine. Tako smo se zavarovali pred poplavi, kakršne so bile leta 1926 in 1934.

Z ureditvijo navedenih problemov pa smo pristopili k ureditvi porečja Rače. V izdelavi so glavni projekti za regulacijo tega potoka. Po vsej urejenosti bo leta 1971 pričetek praktičnega

Uspehi v izgradnji komunalnih objektov in naprav pa se velikega pomena tudi za napredek zdaj se bomo vsaj s tega vidika nekako lažje lotevali vprašanj, pred katerimi že stojimo. Nove soseske, ki nastajajo že ali pa bodo, bodo v najkrajšem času potrebovale komunalne objekte in naprave. Vloga občine, gospodarskih in komunalnih organizacij bo pri reševanju teh problemov nad vse pomembna. Posebno zainteresiranost pa tudi v bodoče pričakujemo od občanov, bodoči uporabniki teh komunalnih naprav. Kajti le po tej poti se bo mogoče učinkovito lotevati raznih vsebinskih in materialnih vprašanj, ki so v interesu našega občana in komunalnega razvoja v celoti.

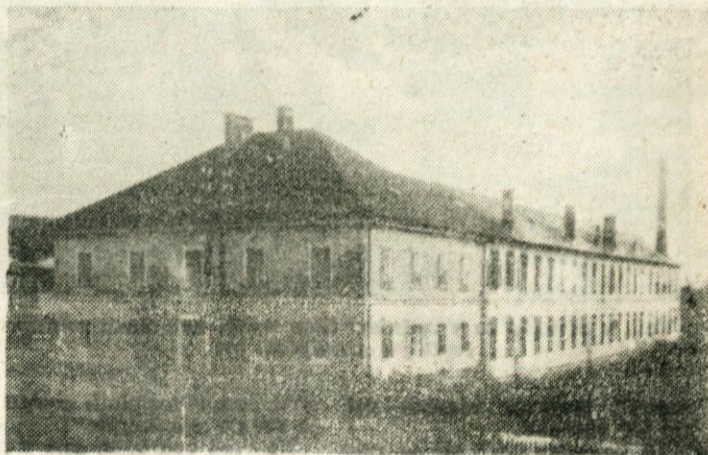
Seveda pa tudi še vrsta drugih problemov čaka nadaljnega

Tudi Stob je ob naplavi vodovodnih in kanalizacijskih cevi pričel dobivati drugačno, sodobnejšo podobo.

reševanja tega problema. S to akcijo bi odstranili še zadnji večji poplavni problem. Zato je nujno čimprej začeti z določenimi deli, seveda ob pospešenem vlaganju v normalno vzdrževanje že zgrajenih varstvenih objektov kot tudi nereguliranih vodotokov.

reševanja. Pa vendar petindvajsetletni razvoj na komunalnem področju v domžalski občini priča o izredni pridnosti prebivalcev, o njihovi sposobnosti, da sami urejajo nastajajoče in stare probleme, to pa je tudi zagotovilo za nadaljnji in še hitrejši razvoj občine.

»Nova fabrika«, so ljudje imenovali poslopje, v katerem je sedaj občinska skupščina. Poslopje je bilo v vojni bombardirano in po osvoboditvi obnovljeno in nadzidano.

Doseženi uspehi in naloge, ki so pred nami

Gradnja modernih stanovanjskih blokov je Domžalam
ustvarila videz urejenega mestnega naselja

Iz predsednikovega poročila o delu skupščine občine Domžale za obdobje 1969—1970

Ce kritično ocenimo rezultate dela občinske skupščine v času zadnjih volitev do danes, lahko ugotovimo, da so bila naša prizadevanja za uresničenje postavljenih nalog ob pričetku mandatne dobe nove skupščine uspešna. To pa smo dosegli le s tesnim sodelovanjem občinske skupščine z vsemi družbenopolitičnimi organizacijami, samoupravnimi organi v delovnih organizacijah in občani. V prizadevanju, da bi pritegnili k delu čim več občanov, smo napravili velik korak naprej. V svetih, komisijah, upravnih odborih skladov in drugih skupščinskih

kulture ter telesne kulture, blagovnega prometa, socialnega varstva in zdravstva ter kmetijstva, 24 točk dnevnega reda pa se je nanašalo na preostale zadeve (narodna obramba, sklici in analize zborov volivcev, prenos pristojnosti, kratkoročni program dela skupščine, statut občine in podobno).

Mimo tega je skupščina razpravljala in sklepala o 69 predlogih komisije za volitve in imenovanje, 42 odbornikov je postavilo 47 vprašanj.

Skupščina je v tem obdobju sprejela 48 odlokov.

Zbori volivcev, ki so bili od 22. februarja do 15. marca, so bili dobro obiskani. Volivci so zavzeto razpravljali o proračunu občine, o vprašanih kmetij-

Stanovanjski standard občanov se je močno dvignil. Stotine
družin je dobilo sodobna in komfortno urejena stanovanja

URBANIZEM

Sprejeli smo urbanistični načrt in urbanistični red za občino. Vse to je zelo pomembno za nadaljnje urbanistično planiranje v občini.

Izdelani, predloženi in sprejeti so bili zazidalni načrti za:

- severni del Domžal s prometnim vozliščem zvezne in Kamniške ceste,
- severno od bistriške ceste,
- del zazidalnega načrta Radomelj,
- dopolnilne zazidave severno od tovarne »Toko«,
- severni del Preserij,
- »Pristavo Mengeš«,
- in za Domžale — zahodno od Savske ceste.

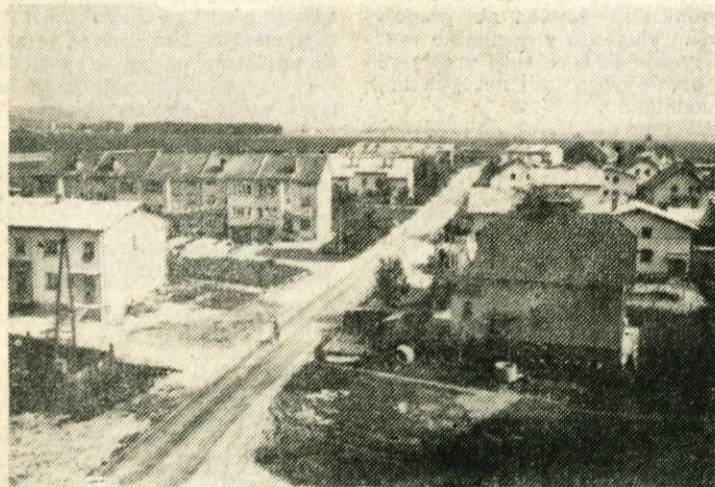
Pripravljeni pa so načrti za območje zahodno od Savske ceste v Domžalah, ob tovarni Induplati Jarše, ob Mlinščici v Domžalah, južno od Aškerčeve ceste v Domžalah, za območje v bližini uprave Termite, južno od Stobovske ceste, in ob Avto-

KOMUNALNA DEJAVNOST

Za izboljšanje komunalne dejavnosti je bilo ustanovljeno Komunalno podjetje Domžale. Novo podjetje ima zagotovljene večje tehnične in finančne možnosti za uspešno delo na tem področju.

V zadnjem obdobju so bila opravljena, ali pa so še v teku nekatera večja dela, med njimi posebno:

1. rekonstrukcija ceste Zelodnik—Moravče (pogodbena vrednost 580.000.000 S din),
2. Rekonstrukcija Ulice talcev Domžalah z ureditvijo kanalizacije v skupni vrednosti 76.000.000 S din,
3. del kanalizacije v Mengšu v vrednosti 17.800.000 S din,
4. gradnja čistilne naprave v Mengšu in dopolnitev kanalizacije po Liparjevi cesti v skupni vrednosti 7.400.000 S din,
5. plačilo rekonstrukcije ceste Rodica—Mengeš, v vrednosti 77.400.000 S din,

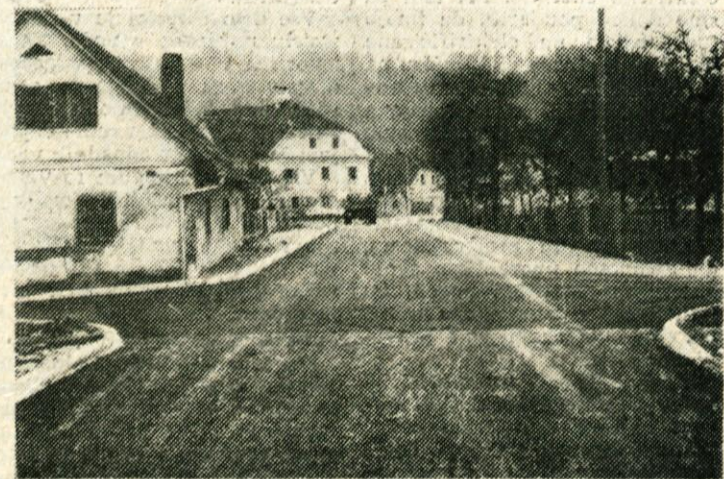
Tudi v Mengšu so v zadnjem času zrasla cela nova naselja
lepih stanovanjskih hiš

organih sodeluje namreč več kot 400 občanov.

Na enajstih sejah se je zvrstilo 150 točk dnevnega reda. Po vrstnem redu je bilo največkrat obravnavano področje financ, gospodarstva, prosvete in

stva, cest, o socialnih problemih in drugih vprašanih.

Na vseh področjih smo v preteklem obdobju dosegli veliko uspehov, zato je prav, da jih na kratko pregledamo in si ob njih začrtamo delo za naprej.

Urejene ceste so kraj močno povzdignile. Posebno pa tudi nova
cesta Rodica—Mengeš

servisu v Domžalah ter del Vira.

Stevilna vprašanja s področja komunalnih zadev je obravnaval pristojni svet na devetih sejah z okoli 80 točkami dnevnega reda.

6. večje rekonstrukcije in novogradnje občinskih cest v hribovitih območjih občine: cesta Petelinjek—Javorje—Log z odcepom Javorje—Suša, nadalje občinska cesta Zalog—Dešenj in nekatere druge,

13. člen

Priznavalnine za šolanje osebam, ki izpolnjujejo pogoje tega odloka, znašajo od 120 do 300 din, odvisno od tega ali se šola na srednji, višji ali visoki šoli.

14. člen

Odločbe o odobritvi, ukinitvi ali zavrnitvi priznavalnine izda oddelek za splošne zadeve in družbene službe skupščine občine Domžale na podlagi sklepa komisije za zadeve invalidov in borcev NOV.

Odločba o priznavalnini se mora glasiti na upravičenca, zneski pa se nakazujejo njemu samemu ali njegovemu zakonitemu zastopniku od prvega dne naslednjega meseca, ko je bil zahtevek vložen.

Zoper odločbe o priznavalninah in podporah za šolanje je dopustna pritožba v roku 15 dni na Republiški sekretariat za zdravstvo in socialno varstvo.

15. člen

V izjemno utemeljenih primerih lahko komisija za vprašanja invalidov in borcev NOV Občinske skupščine Domžale na

predlog občinskega združenja borcev ali na podlagi lastnega mnenja, dodeli priznavalnino ali priznavalnino za šolanje mimo določb 3., 5., 9., 10., 11., in 12. člena tega odloka ali zahtevek odkloni.

16. člen

Ce uživalec priznavalnine nima pravice do zdravstvenega zavarovanja iz drugega naslova, se mu zdravstveno varstvo prizna, in sicer njemu samemu in družinskim članom, katere uživalec preživlja po določbah zakona o uvedbi zdravstvenega zavarovanja za določene skupine oseb (Uradni list SRS, št. 5/63).

17. člen

Komisija za varstvo invalidov in borcev NOV SOB Domžale je dolžna vsako leto do konca maja izvesti revizijo rednih in začasnih priznavalnin na podlagi predhodno ugotovljenega družinskega in premoženjskega stanja vsakega posameznega upravičenca.

18. člen

Finančna sredstva za priznavalnine po tem odloku se zagotavljajo v proračunu občine Domžale.

19. člen

Komisija za zadeve invalidov in borcev NOV v roku dveh mesecev po uveljavitvi tega odloka vskladi dodeljevanje priznavalnin po tem odloku.

Z dnem, ko začne veljati ta odlok, preneha veljati odlok o priznavalninah (Glasnik okraja Ljubljana, št. 61/63) in njegova dopolnitev, objavljena v Uradnem vestniku občine Domžale, št. 2/64.

20. člen

Ta odlok začne veljati osmi dan od dneva objave v Uradnem vestniku občine Domžale.

Številka: 59/B-8/70

Datum: 16. 7. 1970

Predsednik
skupščine občine Domžale
Albin Klemenc l. r.

Obvestilo

Skupščina občine Domžale, oddelek za splošne zadeve in družbene službe — odsek za splošne zadeve, obvešča vse lastnike mopedov, da bodo tehnični pregledi in redno podaljševanje registracije veljavnosti prometnih dovoljenj:

1. in 2. septembra 1970 v Lukovici pri Čokanu

3. in 4. septembra 1970 v Moravčah pri avtobusni postaji

7., 8., 9. in 10. septembra 1970 v Domžalah, Savska cesta 34 (Komunalno podjetje Domžale), in sicer vse dni od 8. do 17. ure.

Na krajih, ki so določeni za registracijo, bodo lastniki mopedov lahko dobili vse potrebne tiskovine, kolkovino in plačali cestnino in obvezno zavarovanje vozila.

V primeru, da lastnik mopeda ne bo zahteval podaljšanja registracije za leto 1970/71, lahko na istih krajih in ob istem času vrne registrsko evidenčno tablico.

Vsi tisti lastniki mopedov, ki ne bodo opravili tehničnih pregledov in podaljšanja registracije v navedenih datumih, bodo morali peljati vozilo na tehnični pregled v Ljubljano. s

Iz pisarne
odseka za splošne zadeve SOB Domžale

Obvestilo kmetovalcem

Pri občini je ustanovljen sklad za pospeševanje kmetijstva. Sklad je pravna oseba. Ima svoj statut in pravilnike. Upravlja ga sedemčlanski upravni odbor, ki se sestaja po potrebi. Ima svoja sredstva, ki se oblikujejo:

- iz dotacije proračuna občine od dohodkov iz kmetijstva;
- od zakupnine zemljišč, ki jih daje v zakup občina;
- iz izkupička prodanih kmetijskih zemljišč, ki so v družbeni lastni v upravljanju občine;
- iz dela pristojbin za veterinarsko inšpekcijske preglede vagonov in kamionskih pošiljk in
- iz drugih dohodkov.

Sredstva sklada so namenjena za pospeševanje kmetijstva, zlasti pa za:

- stroške umetnega osemenjevanja in pripusta govedi;
- strokovno izobraževanje kmetov in štipendiranje;
- financiranje načrtov za novogradnje hlevov, prevetrovalnih naprav, silosov, preureditev obstoječih hlevov;
- prispevek za nakup plemenske živine;
- regresiranje obrestne mere od kreditov za modernizacijo kmetij in nabavo mehanizacije;
- analize krme in zemlje;
- za druge naloge, ki so v neposredni zvezi s pospeševanjem kmetijstva.

Izplačila odobrava upravni odbor na podlagi pravilnikov in predlogov strokovnih komisij, izvaja pa jih finančna služba občinske uprave.

Interesenti naj vloge z zahtevki dostavljajo AE obratu Kooperacija, DE Lukovica.

Vloga interesenta, ki prosi za sredstva iz sklada, mora poleg zahtevka za posojilo vsebovati še podatke o velikosti posestva in koliko je od tega obdelovalne zemlje, koliko živine redi in koliko je za delo sposobnih članov gospodinjstva.

Za leto 1970 ima sklad na razpolago 159.000 din, ki so po finančnem načrtu predvidena za:

— izdelavo načrtov	15.000 din
— regresiranje nabave plemenske živine	25.000 din
— izobraževanje kmetov	6.000 din
— osemenjevanje in pripust	120.000 din
— za ostale pospeševalne ukrepe	6.000 din

Pri taki razporeditvi sredstev bo manjkajočo razliko v znesku 13.000 din treba še poiskati iz dodatnih virov, da ne bi že tako skromnega programa še bolj zmanjšali.

Investicije v kmetijstvu so draga zadeva, še zlasti, če so vložene nenačrtno. Zato ponovno apeliramo na kmetovalce, da se pred novogradnjami ali večjim preurejanjem gospodarskih objektov posvetujejo s kmetijsko pospeševalno službo pri AE Kooperacija, ki bo v sodelovanju z drugimi strokovnimi službami poiskala brezplačno najboljše možne rešitve, tako glede usmeritve kmetije, kot tudi funkcionalne izgradnje gospodarskih objektov.

Kmetijski inšpektor:
Franc Pliberšek

Potovalna agencija Jugoagent sporoča:

Za obisk svojcev v Ameriki, Kanadi, Avstraliji in drugih čezmorskih deželah vam nudimo prevoze z ladjami ali letali pod najugodnejšimi pogoji!

Za Ameriko in Kanado lahko dobite pri nas mesečne avtobusne vozovnice ali vozovnice za posamezne smeri.

Prejemo razna turistična potovanja po deželah Sredozemskega morja z luksuznimi ladjami kakor tudi potovanja s tovornimi ladjami. Nudimo cenena potovanja ob naši obali in na otoke — tudi na kredit.

Poslužite se ugodnosti, ki vam jih nudimo!

Informacije in rezervacije pri

Jugoslovanski pomorski agenciji JUGOAGENT, Ljubljana, Gregorčičeva 13, tel. 21 701.

Liparjeva cesta v Mengšu je bila asfaltirana za letošnji občinski praznik

7. sprejet je bil program čiščenja odpadnih voda za regionalno kanalizacijo, ki zajema občino Domžale in Kamnik,

— vodovodno omrežje se je nadaljnje 16 km v vrednosti ca. 100 milijonov S din.

Za letos pa so predvidena še naslednja dela:

— nadaljnja ureditev Bukovčeve ceste na Viru, to je naprava pločnikov in robnikov ter kolesarske steze in javne razsvetljave (dolžina 1800 m),

— ureditev ceste v Dobu (dolžina 800 m),

— Liparjeva cesta v Mengšu (dolžina 400 m — vrednost 35 milijonov S din),

— asfaltiranje dela ceste Dragomelj—Pšata—Sentjakob ob sodelovanju z občino Bežigrad,

— ureditev križišča zvezne in Ljubljanske ceste pred mostom na Viru.

Mimo teh del pa je še vrsta nalog, ki jih tudi moramo v najkrajšem času rešiti. Nekaterih smo se že z vso resnostjo lotili.

Zaradi številnih nalog na področju urbanizma je potrebno ustanoviti samostojni svet za urbanizem in gradbene zadeve ter

— kadrovsko okrepiti odsek za gradbeništvo v občinski upravi,

— razmejiti delo med upravo in stanovanjskim podjetjem ter določiti večjo pristojnost delu sklada in sveta,

— pri urbanističnem načrtovanju tesneje sodelovati s krajevnimi skupnostmi,

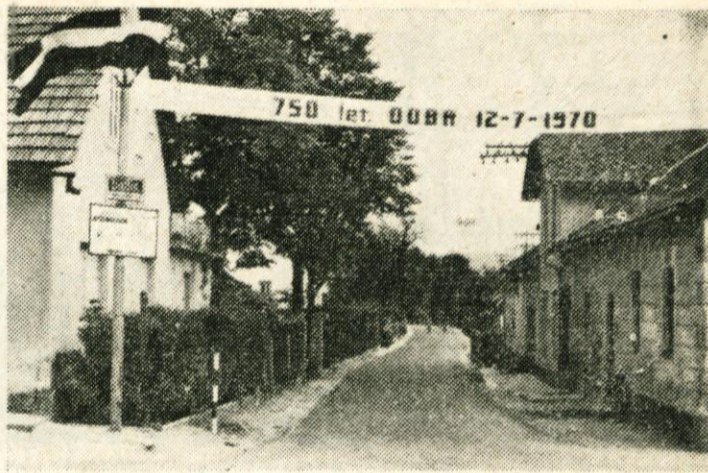
— pri izdajanju lokacijskih odločb in gradbenih dovoljenj naj sodelujejo krajeвне skupnosti.

— takoj pričeti s pripravami, ki bodo omogočile izgradnjo središča Domžal; pri tem mislim na omejitve privatne gradnje in na izgradnjo trgovsko-poslovnega in stanovanjskega centra; podoben ukrep predlagamo tudi za Mengeš,

— čimprej preučiti ustanovitev lastnega projektivnega biroja, ker so za to dani vsi pogoji. V teku so tudi razgovori z ustreznimi strankovnjaki.

INDUSTRIJA

V občini Domžale je bilo v letu 1969 13 industrijskih podjetij s sedežem v občini in 8 obratov, katerih matična podjetja imajo sedež izven občine. Ustvarila so 51,6 milijarde S din celotnega dohodka in 20,6 milijarde S din družbenega proizvoda, kar predstavlja 63 % v celotnem gospodarstvu občine in kar je za 26 % več kot v letu 1968. Ta porast

Enako tudi cesta skozi Dob, kar so si prebivalci tega naselja že dolgo želeli

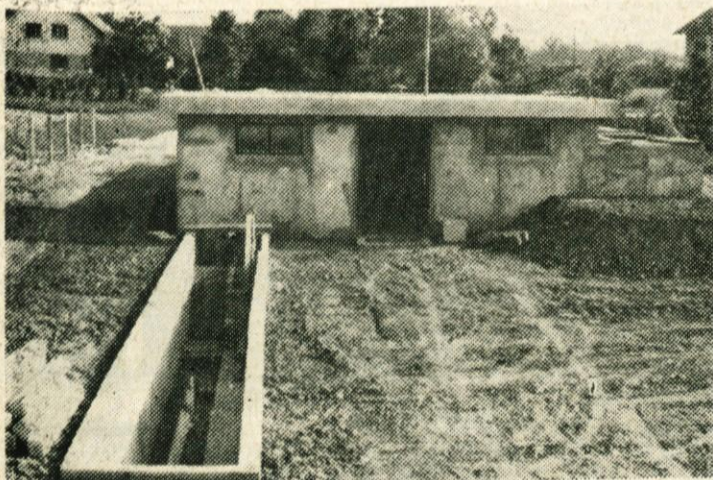
je bil le delno pogojen z naraščanjem cen in novim načinom ugotavljanja dohodka, v glavnem pa od 11 % porasta fizičnega obsega proizvodnje. Proizvodnja, prav tako pa tudi realizacija, se je v letu 1969 zlasti povečala v podjetjih: Helios (proizvodnja za 38 %, realizacija za 12 %), Opekarna Radomlje (proizvodnja 20 %, realizacija 38 %), Tosama (proizvodnja 25 %, realizacija 57 %) in Toko (proizvodnja 33 %, realizacija 26 %). Pri obratih pa je bila največja stopnja porasta dosežena pri podjetju Slovenijales LIP Radomlje (proizvodnja 28 odstotkov, realizacija 28 %).

Kljub relativno visokemu porastu proizvodnje in realizacije pa so bila ustvarjena le skromna sredstva za sklade. V celotni industriji so znašala 2.370.000.000 starih dinarjev, kar je le za 4 % več kot leta 1968. Če kot vir razširjene reprodukcije upoštevamo le izločena sredstva za poslovni sklad v znesku 1.980 milijonov starih dinarjev in kot vir enostavne reprodukcije amortizacijo v znesku 1.220 milijonov starih dinarjev, bo v letošnjem letu skupnih razpoložljivih sredstev le 3.200.000.000 starih dinarjev. Že zapadle obveznosti v letu 1969 in tiste, ki

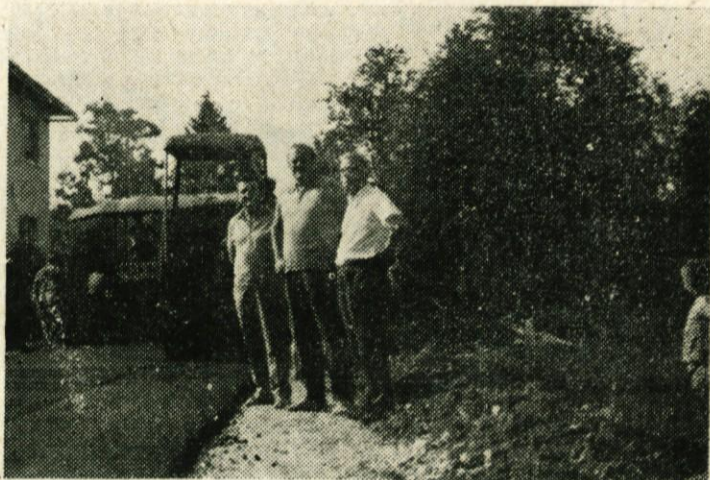
bodo zapadle v odplačevanje v letu 1970, zmanjšajo znesek na 2.300.000.000 S din. Ta sredstva, še posebno, če so razdrobljena, k napredku industrije lahko le malo prispevajo.

V letu 1969 izkazuje industrija tudi za 67.300.000 S din prenesene izgube iz prejšnjih let (»Melodija«) in za 148.000.000 starih dinarjev izgube zaradi nedoseženega dohodka (Slovenijales — LIP Radomlje). Celotna izguba v znesku 215.300.000 starih dinarjev je pokrita iz sredstev rezervnih in poslovnih skladov podjetij, ki pa jih bo treba v letošnjem in prihodnjih letih iz dohodka vrniti.

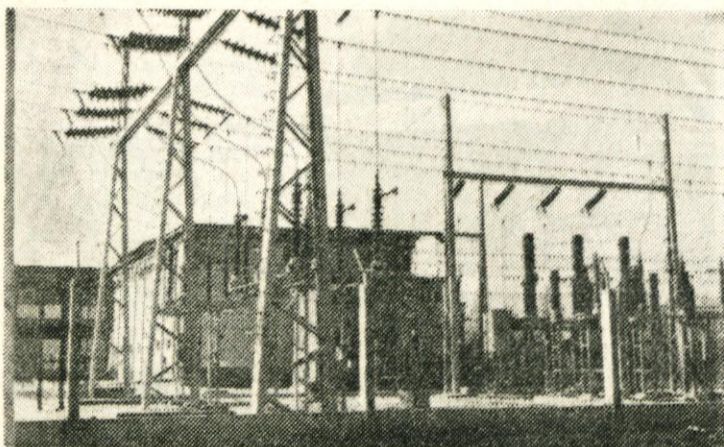
Večja proizvodnja je bila v letu 1969 dosežena skoro v celoti zaradi povečane produktivnosti dela. Vendar pa k temu niso prispevale toliko nove investicije, ampak predvsem boljša organizacija dela in večje prizadevanje delavcev. Investicije v letu 1969 namreč niso bile tako visoke, da bi lahko prispevale k boljši stopnji opremljenosti delovne sile in višji stopnji ohranjenosti delovnih priprav. Stopnja ohranjenosti delovnih priprav se je v primerjavi z letom 1968 celo zmanjšala in znaša 40 odstotkov.

Kanalizacijska čistilna naprava v Mengšu, odprta za letošnji občinski praznik, je prva te vrste v občini

Doblani s ponosom ugotavljajo, da cesta skozi naselje le bo gotova do njihovega praznika, 12. julija, ko so praznovali 750 letnico kraja

Velika pridobitev za vso občino je novi transformator na Podrečah, ki nam zagotavlja normalno preskrbo z električno energijo

Povečanje sedanje vrednosti osnovnih sredstev za 2% in delovnih priprav za 3% prav gotovo ne predstavlja vidnejšega tehnološkega napredka, saj večina podjetij ni poskrbela niti za enostavno reprodukcijo. Vendar pa je iz strukture osnovnih sredstev razvidno znatno povečanje tako imenovanih osnovnih sredstev v pripravi, ki se bodo vključila v proizvodnjo v letošnjem letu in bodo v večji meri vplivala na porast produktivnosti dela in proizvodnje. Pri tem je treba omeniti investicije delovnih organizacij:

Tosama, Slovenijales — LIP Radomlje, Termit in Helios, ki bodo vidneje prispevale k modernizaciji in tehnološkemu napredku lastne proizvodnje in s tem industrijske proizvodnje celotne občine.

Industrijska podjetja so v letu 1969 izvozila za 3,4 milijona dolarjev proizvodov, kar je za 12 odstotkov več kot leta 1968. Doseženi izvoz, predvsem na konvertibilno področje, kamor je usmerjeno 60%, je zaradi nestimulativnega deviznega sistema predvsem odsev potreb po deviznih sredstvih (GDK in retencijska kvota), ki jih je zahteval uvoz surovin in nabava tuje opreme.

V industriji je bilo v letu 1969 zaposlenih 6011 ljudi, od tega 59% žensk. Število zaposlenih se je v primerjavi z letom 1968 povečalo za 92 ljudi ali za 2%. Več delavcev je bilo zaposlenih predvsem v podjetjih: Tosama (84), Slovenijales — LIP Radomlje (44), »Universale« (31), in »Filc« (19).

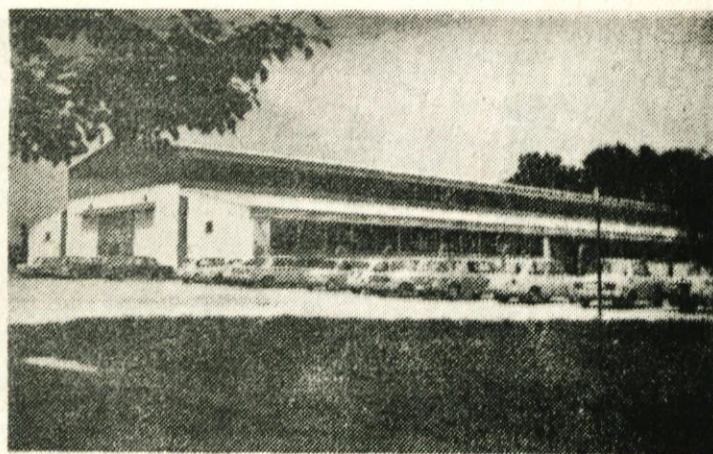
Tudi v letošnjem letu ugotavljamo nadaljnjo hitro rast industrijske proizvodnje. V primerjavi z lanskim I. četrtletjem se je povečala proizvodnja za 10 odstotkov, k čemer je prav gotovo prispeval tudi izvoz, ki je v primerjavi z lanskim I. četrtletjem kar za 72% večji.

Ugotovljena rast proizvodnje in izvoza je hitrejša, kot so jo gospodarske organizacije predvidele v letnih planih. Tako lahko pričakujemo, da bomo ob koncu leta dosegli najmanj predvideno stopnjo rasti in da bodo tudi tista podjetja, ki so napovedala stagnacijo ali celo upadanje proizvodnje, hitreje napredovala.

OBRT

V občini je registriranih 550 obrtnih delavnic, 45 avtoprevoznikov, 75 postranskih obrtnikov ter 9 državnih obrtnih podjetij.

Za uspešnejše in lažje poslovanje so obrtniki ustanovili last-

Prav te dni je podjetje »Mlinostroj« slovesno odprlo novo proizvodno halo, s čemer so si zagotovili možnost nadaljnega razvoja

no obrtno nabavno-prodajno drugo. Konstituirana je bila v novembru 1969.

Lani in letos je bilo na novo ustanovljenih 75 obrtnih delavnic, in sicer največ iz stroke predelovanja kovin (22), stavbne obrti (13) in izdelovanja predmetov iz plastičnih mas (7).

TRGOVINA

Promet v trgovini na drobno se je v letu 1969 povečal za 31 odstotkov, to pa predvsem zaradi povečanih prodajnih površin trgovskega podjetja »Napredek« in novih prodajal »Metanke«, »Kovinotehne« in Induplati. Z novimi in moderniziranimi prodajalnami se je v občini izboljšala ponudba živil in drugega blaga, posebno tehničnega, povečala pa se je tudi konkurenca in s tem prelivanje prometa med konkurenčnimi prodajalnami. Poleg boljše ponudbe pa so prednosti, ki jih imajo moderne oblike prodaje za gotovino in na potrošniške kredite, pritegnile tudi več tistih potrošnikov s področja občine in izven nje, ki so bili prej zaradi pomanjkljive izbire usmerjeni v sosednje potrošniške centre, predvsem seveda v Ljubljano.

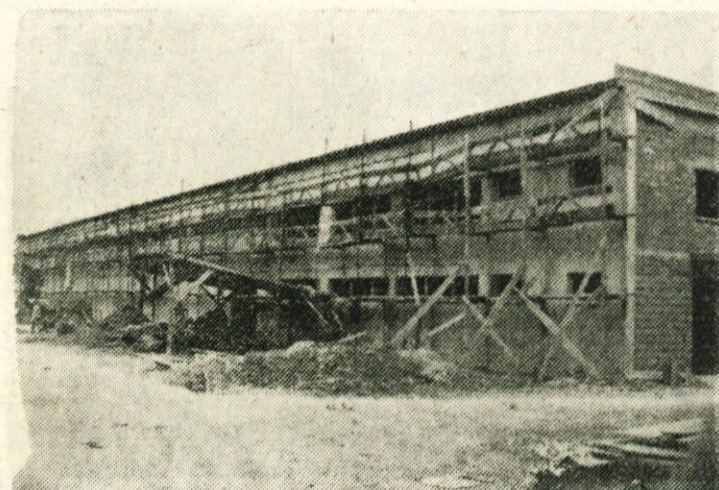
Promet v trgovini na debelo se je povečal za 72 odstotkov.

GOSTINSTVO IN TURIZEM

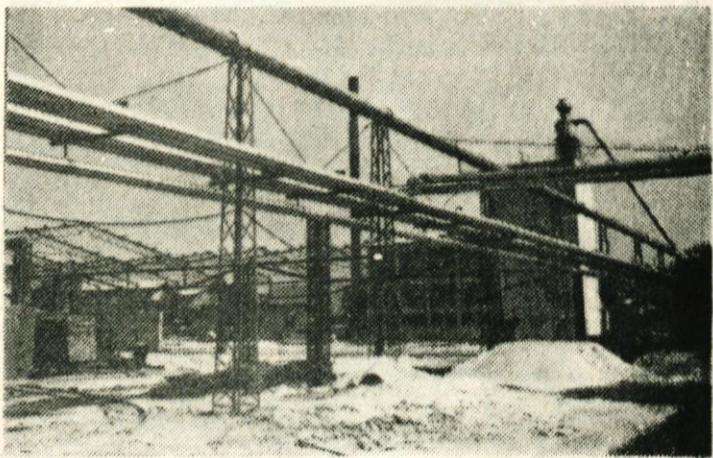
Na področju gostinstva in turizma ni bilo vidnejšega napredka, v družbenem sektorju je bil iztržek večji le za 17%, v celoti pa le 13%. Glede na nove zmožljivosti v družbenem in privatnem sektorju smo pričakovali hitrejši porast prometa, vendar se je le prelival in vidno povečal le v obratih, kjer so dosegli višjo kvaliteto uslug.

Prenočitvene kapacitete se niso povečale. Turistični promet, izražen v številu nočitev, je izredno skromen. Ustvarjajo ga tranzitni gosti, sezonski delavci iz drugih republik in udeleženci seminarjev v Grobljah. Na tem področju gospodarstva nas čakajo še velike naloge, katere smo že začeli reševati: iskanje možnosti za večje kvalitetne prenočitvene kapacitete, ureditev objektov za turistično gostinske namene, izboljšanje in popestritev turistične ponudbe, organiziranje atraktivnih prireditev in organizacija učinkovitejših propagande in informiranih.

Takoj, tj. še v letošnjem letu, bo nujno potrebno pripraviti dokumentacijo za gradnjo hotela v Domžalah, na Kolovcu in motela v Mengšu.

Tudi TOSAMA na Viru gradi. Novi objekt bo omogočil občutno povečanje proizvodnje in izdelavo novih artiklov

Slovenijales LIP Radomlje gradi novo tovarno, ki bo, ko bo zgrajena, dala zaposlitev številnim novim delavcem

KMETIJSTVO

Na področju kmetijstva je bila organizirana kmetijska pospeševalna služba ter sklad za pospeševanje kmetijstva pri skupščini občine. Mnogo skrbi je bilo posvečene reji živine ter problemu odkupa kmetijskih viškov. Svet za kmetijstvo in gozdarstvo je na svojih sejah razpravljalo o celotni problematiki in izdal več koristnih priporočil.

Mimo omenjenega je svet obravnaval tudi področje lova in ribolova. V nadalje želimo posvetiti vso skrb razvoju in izboljšanju stanja v kmetijstvu ter vzporedno razvijati kmetijsko pospeševalno službo.

PRORAČUN

Proračunska sredstva so v letu 1969 znašala po rebalansu skupaj s TIS 2.122.057.000 S din, kar je glede na plan 98,81 %.

Sredstva čistega proračuna brez TIS, s katerimi so bile pokrivate potrebe za kulturno-prosvetno dejavnost, socialno skrbstvo, zdravstveno varstvo, komunalno dejavnost, delo državnih organov, dejavnost krajevnih skupnosti, dejavnost družbeno-političnih organizacij in društev, negospodarske investicije, gospodarske intervencije, proračunske obveznosti iz prejšnjih let, pa so znašala ob zaključku leta 1969, skupno z nerazporejenimi sredstvi in z odvodom v rezervni sklad 1.251.660.500 din.

Na osnovi realizacije proračuna za leto 1969 in predvidene dinamike v letu 1970, bodo skupna sredstva zbrana za pokrivanje družbenih potreb iz proračuna, znašala v letu 1970 2.515.683.900 din. V tej vsoti so tudi sredstva za TIS. Dohodki čistega proračuna za leto 1970 so ocenjeni z zneskom 1.409.683.900 S din. Razlika med letošnjimi in lanskimi sredstvi za splošno potrošnjo znaša 158.023.400 S din, kar je 12,62 % več. Kljub temu, da so sredstva v letošnjem letu nekoliko večja kot v letu 1969, so bile prikazane potrebe koristnikov za sredstva v letu 1970 znatno višje kot pa jih je skupščina imela na razpolago. Zato je skupščina v letošnjem letu predlagala združevanje sredstev na osnovi družbenega dogovora z delovnimi organizacijami naše občine, in sicer za potrebe NO, za moravško cesto, kulturo in telesno kulturo, v znesku 107.462.800 starih dinarjev.

Iz tega pregleda vidimo, s kolikimi sredstvi občina na podlagi vseh vrst dohodkov na svojem območju razpolaga. V bližnji prihodnosti bo treba misliti na to, kakšne bodo dejanske možnosti za zajemanje še nekaterih drugih sredstev, ki bi lahko služili za financiranje izven proračunske dejavnosti (komunalni sklad, urejeno pobiranje odpadkov, vodnega prispevka, nadaljnji razvoj družbenih dejavnosti ipd.).

Na področju davčne uprave je bilo pobranih od občanov v letu 1969 944.760.000 din prispevkov in davkov. To je za 14 % več kot v letu 1968. Od tega je bilo zbranih za občinski proračun 740.770.000 din. Mimo tega je v jesenski akciji za izterjavo zasegla davčna uprava za 72 mio S din terjatev obrtnikov pri podjetjih. Tako znaša odstotek realizacije nasproti obremenitvi 80 %. S tako realizacijo smo se uvrstili na 32. mesto od šestdesetih občin v Sloveniji.

Tak rezultat smo dosegli kljub temu, da izterjevalna služba ni bila polno zasedena. Za leto 1970 predvidevamo znaten porast dohodkov proračuna iz prispevkov in davkov z zasebnega sektorja.

Za dosledno zajemanje vseh ustvarjenih dohodkov pri obrtnikih trenutno usposabljamostiri davčne inšpektorje. Ti bodo že v postopku pred izdajo odločbe z vsemi razpoložljivimi sredstvi in metodami ugotavljali dejanski dohodek obrtnikov in s tem določili tudi njihovo realno obremenitev. Pri pavšalistih bomo kontrolirali poslovanje in morebitno zaposlitev tuje delovne sile. Z enkratno akcijo v lanskem letu smo iz tega vira dohodkov realizirali 28.000.000 dinarjev.

Iz teh podatkov dalje vidimo, da so prispevki od kmetijstva v 1. četrtletju razmeroma dobro realizirani. Odstotek realizacije bo v naslednjem obdobju še boljši zaradi intenzivne izterjave novo zaposlenih izvršiteljev.

V zvezi z odpisi prispevkov in davkov se bomo bolj kot doslej povezali z vodstvi KS in z našo socialno službo. Tako bomo za odpise od kmetijstva povabili k sodelovanju krajevnih skupnosti, ki bolje poznajo krajevne razmere. Pričakujemo, da bomo letošnje odpisali manj kmečkih davkov kot v preteklosti. S tem pa ne trdimo, da postopek za odpis ne bo natančnejši in pravičnejši.

Za nov odlok o prispevkih in davkih, ki naj bi ga občinske skupščine sprejele v jeseni, bomo pripravili predlog, ki bo vseboval bolj vzpodbudno lestvico za obrtnika, olajšave za tiste obrti, za katerih razvoj smo zainteresirani in več olajšav za tiste kmete, ki imajo možnosti nadaljnjega razvoja in vključevanja v blagovno proizvodnjo.

Z rebalansom proračuna za leto 1969 in s sprejetjem proračuna za leto 1970 so bila zagotovljena sredstva za financiranje šolstva v letu 1969 in za leto 1970 v znesku, ki zagotavlja izboljšanje pogojev dela te dejavnosti, tako glede osebnih dohodkov kot tudi glede materialnih izdatkov.

Pri realizaciji samoprispevka poteka delo po programu. Urejena so skoraj vsa načelna vprašanja glede makrolokacije novih šol in njihovih kapacitet. Odkupili smo načrt za šolo v Blagovici in idejni projekt za šolo Domžale-Roje.

Dokončan in vseljen je bil v avgustu 1969 vrtec v Mengšu za 80 otrok, ki je že popolnoma zaseden. V celoti je v občini v varstvu 315 otrok. Potrebe po teh zavodih pa so še vedno velike. Trenutno tečejo priprave za gradnjo vrtca v Domžalah in delati je začel pripravljalni odbor za gradnjo otroške varstvene ustanove v Radomljah.

V kratkem bo ustanovljena samostojna skupnost otroškega varstva in s tem bo dana nova vzpodbuda na tem področju.

Spremenjen je bil odlok o štipendiranju in posojilih za šolanje, tako da so se štipendije povečale za 30 %. Občinska skupščina bo na tem področju prek komisije za štipendije skušala zajeti v nadaljnje šolanje vso sposobno mladino, kar je zelo pomembno za uspešen razvoj občine. Štipendije in posojila dobiva 53 dijakov in študentov.

Pri delu sveta za socialno varstvo in zdravstvo ter pri svetu za vzgojo in izobraževanje se kaže potreba po ustanovitvi centra za socialno delo, ki bo združeval službe, ki sedaj delajo pri občinski skupščini, Zdravstvenem domu in Temeljni izobraževalni skupnosti.

V občini sta dva Doma počitka, ki ju je treba tesneje povezati in usposobiti za delo pri oskrbovanju starih in onemoglih. V prihodnosti je zaradi boljšega dela preučiti možnost združitve. Doma sta potrebna izboljšav. V Mengšu je v izgradnji ureditev centralne kurjave in dvigala v vrednosti 40.000.000 starih dinarjev. Sredstva za to bodo morale prispevati tudi druge občine, ki imajo oskrbovanje v teh domovih.

Občinska skupščina zagotavlja sredstva za družbeno pomoč borem in njihovim družinskim članom ter za njihovo okrevanje v zdraviliščih v znesku 32.000.000 S din. Prek sklada za financiranje stanovanj za borce in drugih virov zagotavlja občina pogoje v skladu z začetnimi smernicami, da bodo v letošnjem in naslednjem letu dobili stanovanja vsi borci, ki stanujejo še v neprimernih stanovanjih. Na skladu bo na voljo 210.000.000 S din, ki pa se lahko še povečajo s sporazumom KBH.

Ce bo ob koncu te akcije ostal še kakšen borec brez primernega stanovanja, potem verjetno ne bo to več krivda skupščine, ker je sredstev za rešitev tega vprašanja dovolj.

Na področju narodne obrambe je pomembno, da je bil lani sprejet zakon o narodni obrambi. S sprejetjem tega zakona je dokončno osvojen koncept vseplošnega ljudskega odpora, ki sloni na naših izkušnjah iz NOB, obenem pa upošteva vse nove pridobitve razvoja socialistične samoupravne družbe. Po zakonu o narodni obrambi morajo politične skupnosti, delovne in druge organizacije skrbeti za priprave in organizacijo splošnega ljudskega odpora na svojem

področju, kar pomeni, da se morajo vsi dejavniki naše samoupravne družbe pripravljati za dolgotrajen in raznovrsten odpor. Razvoj političnih dogodkov v svetu nas opozarja, da moramo vprašanju narodne obrambe posvetiti več pozornosti.

V preteklem letu smo na tem področju opravili precej dela, in sicer organizirane so:

- občinske enote teritorialne obrambe,

- občinske enote in službe civilne zaštite,

- enote civilne zaštite v večjih krajevnih skupnostih in delovnih organizacijah,

- začeli smo načrtno izobraževati prebivalstvo o obrambi in zaščiti,

- urejen je občinski center za alarmiranje in obveščanje,

- uspešno smo sodelovali pri vojaški vaji, v katero so se vključile tudi delovne organizacije in enote krajevnih skupnosti,

- usklajeni so statuti delovnih organizacij z zakonom o narodni obrambi, poleg tega pa so bile opravljene še druge naloge, ki so pomembne za pripravo na splošni ljudski odpor,

Kljub pomanjkanju sredstev je občinska skupščina iz svojega proračuna v preteklem letu za potrebe narodne obrambe izločila 49.000.000 S din v letošnjem letu pa bodo ta sredstva znašala 81.469.800 S din. V ta znesek so vključena tudi sredstva, ki bodo zbrana s pomočjo družbenega dogovora.

Pred nami pa so naslednje naloge:

- usposobiti vse resorne organe in službe občinske uprave,

- tehnično opremiti občinske in teritorialne enote in službe civilne zaštite v krajevnih skupnostih, v delovnih in drugih organizacijah,

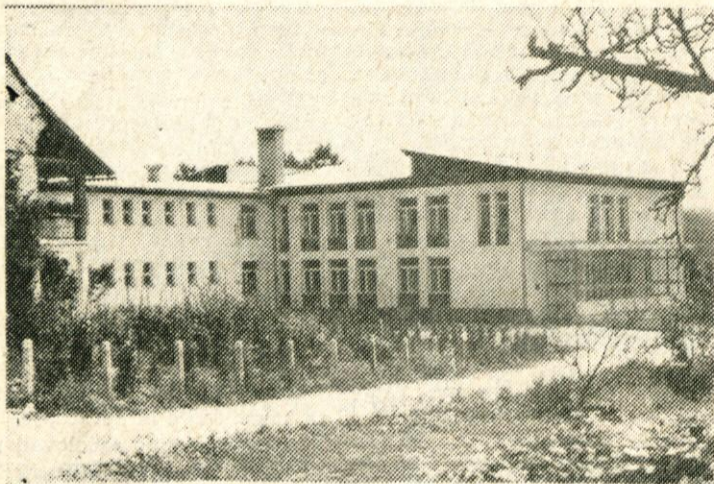
- nadaljevati s poukom prebivalstva iz obrambe in zaštite,

- pristopiti k izdelavi razvojnega načrta obrambnih priprav za leto 1971—75.

V tem kratkem pregledu dela naše skupščine je prikazanih le nekaj poglobljenih uspehov, ki smo jih dosegli v preteklem letu. Nakazane pa so tudi nekatere težave, ki še čakajo rešitve, in nekatere naloge, ki jih bomo morali opraviti še letos ali v bližnji prihodnosti. Uspehi, ki smo jih dosegli, so sicer lepi, vendar se zavedamo, da je bilo v našem delu tudi še dokaj pomanjkljivosti. Vse težave in naloge pa bomo uspešno opravili, če nas bo pri delu vodila zavest, da vse, kar delamo, delamo za dobro občana, za uspešnejši in hitrejši razvoj naše samoupravljalske družbe. Pred nami ne bo nepremagljivih ovir, če bomo pot, ki smo si jo začrtali, hodili strožno, trdno povezani z občani ter vsemi našimi družbenopolitičnimi organizacijami in če bomo znali prisluhniti njihovim težnjam.

Zelim, da bi naša občinska skupščina v prihodnje delala plodno in ustvarjalno; da bi bi-

25 let razvoja osnovnega šolstva v občini

Tri moderne osnovne šole smo že zgradili v občini. Ta na sliki je osnovna šola na Brdu z dvoriščne strani

Ob 25-letnici osvoboditve nam misli nehote uhajajo za četrto stoletja nazaj, da še enkrat obudimo spomine na tisti čas in da primerjamo sedanje stanje s takratnim.

Področje, ki je vredno spominov in primerjave, je med drugimi tudi osnovno šolstvo v občini. Vojna nam je pustila pravo opustošenje. Od 23 šol so bile le tri ali štiri sposobne takoj pričeti s poukom. Vse ostale šole so bile potrebne večje ali manjše obnove, ali pa jih je bilo treba zgraditi na novo. Delovni zanos, tekmovalni duh, ljubezen do svobode, želja po mirnem in urejenem življenju so bile gonilna sila in moč udarnikov, ki so se zagrizli v porušene in opustošene šole, jih spravili pod streho in jih v večini usposobili za delo.

23 osnovnih šol je delalo v povojnem obdobju v naši občini. Danes si takratno šolsko delo težko predstavljamo. Manjkalo

je učiteljev, število učencev v razredih je dosegalo 60 do 70, manjkala je osnovna oprema učilnic, učil in učnih knjig ni bilo. Statistika nam kaže, da so šole tja do 1960. leta delale v 2,2 izmenah, da je v osmih letih končalo osnovno šolo okoli 50% učencev. Glavna skrb tedaj je bila, vključiti v šolo čim več mladine, izboljšati šolski obisk, dati osnovno izobrazbo tistim, ki je zaradi vojne niso mogli dobiti. Težko bi primerjali takratno kvaliteto pouka z današnjo, če mislimo na opremljenost šol, na učila. Bila pa je velika kvaliteta v izredni požrtvovalnosti, delavnosti, aktivnosti in iznajdljivosti prosvetnih delavcev, učencev in staršev.

Prelomnico v razvoju osnovnega šolstva pomeni leto 1953. S šolsko reformo, novim zakonom o osnovni šoli smo dobili novo, urejeno, enotno in obvezno osnovno šolo. Uresničevanje reformnih načel terja predvsem:

kvalitetno in ustrezno mrežo osnovnih šol (centralne in podružnične), da bo šolanje v popolnih osnovnih šolah omogočeno vsem učencem, na šolah naj bo strokovno in družbeno-politično usposobljen kader, šole naj bodo sodobno opremljene z urejenimi zdravstvenimi in varstvenimi pogoji za učence, da bo pouk v 1 do 1,5 izmeni, razvijati in utrjevati samoupravljanje na šolah in poiskati najustreznejše oblike financiranja.

Uresničevanje reformnih načel je bila in je še za našo občino naloga, ki terja ogromna finančna sredstva. Za redno delo šol ne zadostuje več 35 ali 40% občinskega proračuna kot v letih do 1962. Danes porabimo za osnovno dejavnost šol že blizu 50% proračunskih sredstev. To pa je le osnovni del sredstev za redno, osnovno dejavnost šolstva. Druga velika skrb so investicije. Tudi na tem področju je bilo opravljeno veliko delo. V prvih povojnih letih so bile zgrajene nove šole v St. Ožboltu, Zlatem polju, Ihanu in Češnjicah, danes imamo že nove centralne šole v Radomljah, Moravčah in na Brdu. Urejena je posebna osnovna šola na Homcu, prepotrebna za lažje prizadete otroke. Za dokončno ureditev šolske mreže pa je še toliko potreb, da je bil 13. aprila 1969 razpisan in izglasovan referendum za samoprispevek. Dokončni program izgradnje šolske mreže je večini občanov znan. Obsega gradnjo nove podružnične šole v Blagovici, novo osemletke na Rojah, v Domžalah in Mengšu, dozidavo manjkajočih prostorov in telovadnic pri ostalih centralnih šolah, večja popravila, nabavo opreme in učil. Za izvedbo tega obširnega programa skrbi sklad za

izgradnjo šolske mreže. Ta pa ima obsežno in zapleteno nalogo. Ne le, da je potrebno uresničiti v programu postavljeni program, potrebe so tako velike, da je potreben program razširiti. Število šoloobveznih otrok tako hitro raste, da je potrebno narediti že danes, kar je bilo mišljeno za jutri. Na drugi strani pa ob sprejemanju samoprispevka nihče ni računal na tako velike in hitre podražitve v gradbeništvu. Realizacija celotnega programa izgradnje šolske mreže zahteva danes okoli 3 milijarde S din. Razlika je velika že danes, do konca samoprispevka pa so še 4 leta, ki bodo okoli cen še tudi prinesla svoje. S temi zapletenimi vprašanji se ubada sklad na svojih sejah.

Vsi smo si verjetno enotni, da ne smemo in ne moremo čakati. Čas in naraščanje cen pomenita vedno večjo razliko med potrebnimi in zbranimi sredstvi. Najboljša rešitev bo najbrž tista, ki si jo je sklad začrtal na zadnji seji: poiskati vse možnosti, da bi pripravili finančni načrt za celoten program (3 milijarde) in šli na celotni fronti v izgradnjo. Stem se bomo izognili skrbem in ugibanjem, koliko bo uresničitve izgradnje šolske mreže stala takrat, ko bomo finančno sposobni sami izvesti to prepotrebno investicijo.

V takem stanju in s takimi načrti smo pričakali 25-letnico osvoboditve. Velik del šolske problematike je že bil rešen v povojnem obdobju, dobra polovica otrok ima lepe in zdrave šolske prostore. Nenehno naraščanje prebivalcev in števila šoloobveznih otrok v ravninskem predelu med Domžalami, Mengšom in Radomljami pa terja čimprejšnje rešitve šolskega prostora, da bo tudi tu vsaj 1 1/2 izmenski pouk in s tem kvalitetnejši pouk tudi na tem področju, ter varstvo naših otrok.

J. Lenič

Kronika domžalskega slamnikarstva

Kdo od starejših Slovencev ne pozna Domžal po slamnikih? Tudi mladina še ve, da so nekoč v Domžalah izdelovali slamnike v velikih količinah. Že v 18. stoletju se je v Domžalah, ki so bile pretežno kmečka vas, poleg trgovine začela razvijati tudi obrt, predvsem slamnikarstvo. Obrtniki so bili Slovenci, slamnikarske tovarne so pa šele ka-

sneje ustanovili Tirolci, ki so se v 2. polovici 19. stoletja v kraju stalno naselili. In prav letos mineva 100 let, ko je bila ustanovljena slamnikarska delavnica, katere naslednik je tovarna Universal. Domžale so postale širom sveta znane predvsem po slamnikih in prav slamniku se morajo zahvaliti, da so postale to, kar so.

Domžalski zgodovinar župnik Franc Bernik omenja v knjigi »Zgodovina fare Domžale« iz leta 1923, da je bilo tega leta v domžalskih slamnikarskih tovarnah zaposlenih 250 moških in 600 žensk, ki so letno izdelali na sto in sto tisoče slamnikov. Slamnikarska obrt je bila razširjena tudi v Mengšu in Ihanu, kite so pa pletli otroci in starejši ljudje skoraj po vseh domžalskih hišah. Ta domača hišna navada je zadnja leta popolnoma

izginila, »kranjske kite« je lahko dobiti le še po vaseh Moravške doline in delno v Črnem grabnu, plete jih pa le še kakšna stara mamica v domžalskem Domu počitka.

Pisatelj knjige o uporabi slame za vsakovrstne izdelke Louis Edgar Andrees, ki je izšla leta 1898, navaja, »da se ima Kranjska dežela za vpeljavo te obrti zahvaliti nekemu možu iz Ihana, ki je kot avstrijski vojak v Florenci na Laškem spoznal to obrt in približno pred 100 leti svoje rojake v njej podučeval. Polagoma se je ta obrt iz Ihana razširila po bližnjih krajih«. Tako knjiga.

Sedaj pa nekaj podatkov in zanimivosti, ki sem jih pri dolgoletnem raziskovanju domžalskega prebivalstva zasledil v rojstnih, poročnih in mrljskih knjigah menseške in domžalske

župnije. Omeniti moram, da so Domžale do leta 1908 spadale pod menško faro; zato sem tudi stare podatke in zapise za Domžale tam poiskal.

Primek Slamnik sem najprej zasledil v poročni knjigi moravške župnije in to že leta 1701.

V rojstni knjigi župnije Mengoš pa že leta 1749 zasledimo ime Tomaž Slamnik, ki je bil doma iz Trzina. Hišne številke še ni bilo, ker so bile tu uvedene šele po letu 1770.

V poročni knjigi župnije Mengoš pa je domače ime Slamnikarjev zaslediti že leta 1833, ko se je Jernej Pavlič-Slamnikarjev iz Loke št. 2. poročil z Marijo Pirnat iz Loke št. 24.

V Domžalah sem zasledil prvega izdelovalca slamnikov. »Strohutmacher« v rojstni knjigi župnije Mengoš že 19. V. 1848, ko je bil Valentin Habjan,

le seje še bolj živahne in še stvarnejši odsev razpoloženja in potreb naših delovnih ljudi. Prepričan sem, da bomo s skupnimi napor, predvsem pa s podporo in sodelovanjem izvoljenih odbornikov uresničili načrte in naloge, ki so pred nami.

Albin Klemenc

kajžar in izdelovalec slamniov za botra Marjeti, hčerki Lovrenca Colnarja, kajžarja in ribiča iz Spodnjih Domžal št. 18.

In še neka zanimivost, ki kaže na to, da so slamnike izdelovali na področju Domžal in okolice že precej prej, preden je po Andreasu bila vpeljana ta obrt na Kranjskem. To je namreč kmečki slamniki, ki ga je mengeški rojak, znani baročni slikar Franc Jelovšek leta 1761 upodobil na freski nad oltarjem sv. Notburge v grobeljski baročni cerkvi. Pod slamnikom je tudi snop pšenične slame, kar dokazuje, da so kite oz. slamnike izdelovali iz pšenične slame.

To so dejstva, s katerimi lahko ovzremo trditve pisatelja Edgara Andresa iz leta 1898, češ, da je neki mož iz Ihana pred približno 100 leti poučeval svoje rojake v izdelovanju slamniov.

Pri pregledu slamninarjev v Domžalah bom najprej opisal domače obrtnike-slamninarje in šele nato tirolske tovarnarje.

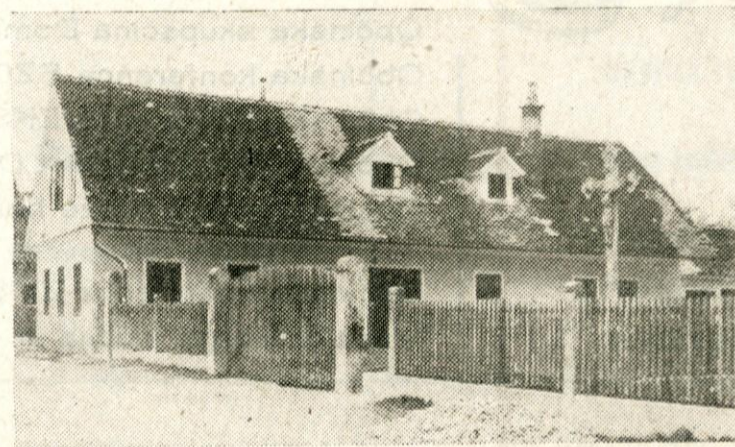
Leta 1923 so bili v Domžalah tile slamninarji domačini: Andrej Jančigaj — Sušovec, rojen 1839, domače ime tudi Suša, ki je izdeloval slamnike v Zgornjih Domžalah št. 8, sedaj Krakovska 30, domače ime »Pri Kršmancu«. Sedanjo stanovanjsko hišo, prejšnjo slamninarsko tovarno, je zgradil leta 1890. Ze njegov oče Valentin je izdeloval slamnike. On je bil sploh prvi slamninar v Domžalah, ki je pričel šivati naložene slamnike, prej so namreč šivali slamnike le na krajce. S stroji so namreč pričeli šivati šele okrog leta 1867. On je bil tudi prvi, ki je v Domžalah vpeljal petrolejko, prej pa so uporabljali za razsvetljavo še lesčerbe. Leta 1908 je tovarno preselil v Zgornje Domžale št. 107 k Ravnikarju, sedaj Kolodvorska 4. Tudi domače ime »Suša« se je preselilo na to hišo, ki je bila zgrajena leta 1893. Prejšnjo tovarno v Krakovem, najstarejšem predelu Domžal »pri Kršmancu« je pa prodal. Obrt je za očetom Andrejem, ki je umrl leta 1915, prevzela hči Katarina, ki se je leta 1911 poročila z Matijo Ravnikarjem. Tako se je to obrtno podjetje, ki je bilo ustanovljeno leta 1860, z letom 1911 preimenovalo v Tovarno slamniov Andrej Jančigaj, naslednik Matija Ravnikar. Dve leti pred 100-letnico, leta 1958 je tudi pokojni Matija Ravnikar v tovarni, ki je bila zgrajena leta 1932, prenehal izdelovati slamnike, s čemer je še zadnji privatni slamninar v Domžalah prenehal s to obrtno.

V Zgornjih Domžalah št. 107, sedaj Kolodvorska 4 »pri Ravnikarju« so pa že pred letom 1911 izdelovali slamnike, ko je Andrej Maček, oženjen s Franciško Jančigaj, hčerko slamninarja Andreja Jančigaja sezidal tu leta 1893 slamninarsko delavnico. Franciška se je kasneje poročila s Francem Pečnikom, vendar sta oba že leta 1907 umrla, Andrej Maček pa že leta

1900. Ker nista imela otrok, je tovarno po hčerkinini smrti prevzel leta 1908 njen oče Andrej Jančigaj. Tudi oče Andreja Mačka, Anton, ki je bil doma v Studi št. 3, je že izdeloval slamnike.

V Zgornjih Domžalah št. 124, sedaj Nikole Tesle št. 2, to je v hiši kjer ima sedaj prostore DINOS prej »Odpad«. Domžalanom predvsem znana kot Chalupnikova hiša, je izdeloval slamnike Valentin Maček. Tu so prenehali izdelovati slamnike leta 1927.

Slamnike so pa izdelovali tudi v Zgornjih Domžalah št. 4 »v Pavljovi kajži«, oz. kasneje »pri Antonu«, po Antonu Mazovcu, rojenem leta 1761. Slamnike je izdeloval Jožef Mazovec, rojen 1839 in kasneje tudi njegov sin Franc. Slamnike so prenehali izdelovati leta 1927.

Pri Logarju v Stobu je bila za tiste čase velika slamninarska tovarna, ki je uspešno konkurirala »tirolcem«

V Zgornjih Domžalah št. 65, sedaj Krakovska 26, je izdeloval slamnike Alojz Škrabar, rojen 1842 v Smarci, ki je tu (v Domžalah št. 65) leta 1870 sezidal novo hišo. Za njim je izdeloval slamnike njegov sin Alojz. Tudi tu so prenehali izdelovati slamnike leta 1941.

V Zgornjih Domžalah št. 87 je Valetin Pavlič, rojen 1835, domače ime Ciganov Tine, sedaj Cesta talcev št. 18, izdeloval slamnike, toda prenehal jih je izdelovati že precej let pred prvo svetovno vojno.

V Stobu št. 24 je bil prejšnje čase cel grunt »pri Zankarju«, ki pa je bil razprodan. Hišo in gospodarsko poslopje je kupil Luka Kvas iz Trzinja. Od njega je kupil gospodarsko poslopje Janez Markužič, ga do tal porinil in sezidal na tem mestu slamninarsko tovarno, Stob št. 50. Po njegovem domačem imenu se je reklo »pri Logarjem Janezu« in kasneje kar »pri Logarju«. Prav »pri Logarju« v Zgornjih Domžalah št. 46, sedaj Krakovska 29, ali kasneje »pri Juretu« so prvotno že izdelovali slamnike. Od Lukeževe hčere Neže, omožene z Janezom Capudrom je potem kupil še hišo. Umrl je leta 1888. Vdova Helena se je poročila s Francem Cerarjem iz Spodnjih Domžal št.

4, po domače »pri Rahnetu«. To je bila ena najstarejših slamninarskih tovarn, saj je obstajala že leta 1857. Toda tudi tej tovarni ni prizanesla gospodarska kriza. Leta 1927 je prišla v konkurz, leta 1929 pa je bila prodana in je bil tu ustanovljen Dobrodelni dom, oz. sedanji Dom počitka.

V Stobu sta izdelovala slamnike še Jakob Flis, Stob št. 38, rojen 1828, sedaj Tabor št. 2 in njegov sin Jožef, ki pa je odšel v Prostejov na Moravskem in tam leta 1912 umrl, in Karol Košir v Stobu št. 65, sedaj Stobovska 6 in to od leta 1927 do 1947.

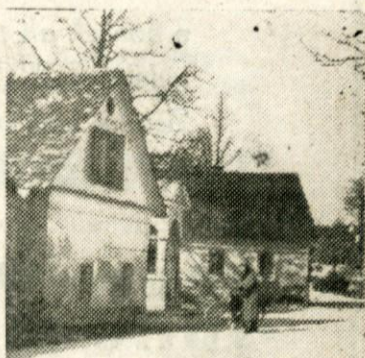
V Studu št. 3 je izdeloval slamnike Anton Maček, ki je pozneje v Zgornjih Domžalah št. 44 sezidal novo slamninarsko tovarno. Prezgodnja smrt pa mu

pri Rahnetu na št. 4. Najprej so pa pričeli prihajati v Studo k Primožovcu na št. 14, kjer so prvi delali slamnike. Leta 1957 je Tirolec Pavel Mellitzer kupil Pipanovo hišo na št. 5 in se leta 1858 poročil z Marjano Cotman, vendar je že leta 1864 umrl, star šele 37 let. Primožovčev, staro Pipanovo hišo je podrl in tu sezidal prvo tovarno-Pavletovo, zato tudi kasneje domače ime »pri Tirolcu«. Slamnike so pa v Studu izdelovali »pri Tomažu« na št. 28. V Studu »pri Zandarju« so vlivali modele iz cinka, »pri Candu« pa nabijali slamnike, modele pa grel s petrolejem.

Leta 1859 se je Tirolec Janez Kleinlercher, rojen 1881, poročil z domačinko Marjano Nemec, iz Zgornjih Domžal 22, »Jenetovo« in postal s tem tudi lastnik hiše v Spodnjih Domžalah št. 19 »pri Navžitu« ali kasneje »pri Stavarju« oz. »pri Teranu«, ali po njem tudi »pri Tirolcu« in si v njej priredil slamninarsko tovarno. Toda slamnike so tako v Studu 5, kakor v Spodnjih Domžalah 19, prenehali izdelovati.

Peter Ladstätter, Jakob Oberwalder st., Peter Feldner in drugi so skupaj kupili takratno Ferbarjevo hišo v Zgornjih Domžalah št. 42, kjer je sedaj Tovarna TOKO, obrat I in si tu uredili majhno slamninarsko tovarno »Ladstätter, Oberwalder et Co.« Zgodovinar F. Bernik navaja, da je bilo to leta 1866, v stari zemljiški knjigi, vložek 71, pa zasledim, da je lastninska pravica na tem posestvu na podlagi kupne pogodbe šele leta 1877 prešla na Krizanta Ladstätterja. Prej zemljiških sprememb ni bilo. Na podlagi urbarja št. 55, stran 92, je posest spadala pod mengeško župnišče. Ladstätter, Oberwalder in Feldner niso dolgo ostali skupaj. Krizant Ladstätter, rojen 1842 v St. Veitu na Tirolskem in njegovi, so ostali posestniki novosezidane tovarne v Zgornjih Domžalah 42, ki so jo kar najprej večali in se je kasneje preimenovala v tovarno »Peter Ladstätter in sinovi.« Gospodarska kriza v letih 1929—1935 tudi tej tovarni ni prizanesla.

(Nadaljevanje v naslednji številki)

V tej hiši, ki je ni več, je bila Mayerjeva slamninarska tovarna

Za 27. julij – občinski praznik čestitajo:

**Za občinski praznik
in dosežene uspehe
čestitajo občanom**

Občinska skupščina Domžale
Občinska konferenca SZDL Domžale
Občinska konferenca ZKS Domžale
Občinski sindikalni svet Domžale
Občinski odbor Zveze borcev NOV
Domžale
Občinska konferenca ZMS Domžale
Množične organizacije in društva

*Kje boste preživel praznik ali dopust?
Tega ne vemo.
Vemo pa, da boste vse potrebno zložili
v kovček ali potovalko –
izdelek TOKO.
Zelimo vam prijeten oddih!*

TOKO Tovarna kovčkov in
usnjenih izdelkov
Domžale

Tovarna
sanitetnega
materiala

TOSAMA

VIR

**čestita občanom in priporoča
svoje kvalitetne izdelke:**

sanitetni material
sanitetne omarice in torbice
potovalne apoteke
avtomobilske apoteke
BIBO palčke za nego
dojenčkov
kozmetično vato in
razne filtre za cigarete

Tovarna
klobukov
in
konfekcije

UNIVERSALE

čestita občanom in
vsem poslovnim
prijateljem
za občinski praznik
ter se priporoča

Domžale

Obiščite našo trgovino na Ljubljanski cesti 89
v Domžalah

ZIVILSKI KOMBINAT

poslovna enota Domžale

čestita in priporoča

svoje kvalitetne izdelke

SLOVENIJALES

OBRAT PRESERJE

čestita vsem članom svoje
delovne skupnosti
za občinski praznik,
občanom pa se priporoča

HELIOS

kemična tovarna
DOMŽALE

čestita

vsem občanom za občinski praznik
in razglasa naslednja prosta delovna mesta:

več nekvalificiranih delavcev (moških) za
delo v proizvodnih obratih
Pogoj: končana osemletka in odslužen
vojaški rok
Prijave za zaposlitev naslovite na
kadrovske oddelek podjetja

Če ste se odločili, da boste v svojih
prostorih položili parket ali topli pod
se obrnite na

Komunalno gospodarstvo Mengeš

Položili vam ga bomo solidno in po
zmerni ceni.
Proizvajalca parketa ali toplega poda
lahko izberete sami!

Zato po parket ali topli pod samo v
**KOMUNALNO GOSPODARSTVO
MENGEŠ**

**OPEKARNA
RADOMLJE**

se priporoča

**LESNA INDUSTRIJA
NOVOPREM**

s svojimi obrati

Papirnica Količevo
pošta Domžale

Izdelujemo raznovrstne papirje,
navadne in specialne lepenke,
več vrst sestavljenih kartonov,
s premazom oplemenilene
kartone za grafično embalažo

Cenienim kupcem priporočamo
nakup naših izdelkov

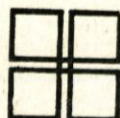
Servo Mihalj
IPK Zrenjanin

Oljarna Domžale

čestita potrošnikom
svojih kvalitetnih
jedilnih olj
za občinski praznik
in se priporoča

**Komunalno
podjetje
Domžale**

nudi občanom svoje
kvalitetne usluge in
jim čestita za
občinski praznik

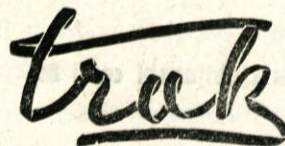
INDUPLATI Jarše

*Iščete lepoto, harmonijo?
Povprašajte po izdelkih
INDUPLATI*

Vsak dan znova vas bodo navdušili

TERMIT
Domžale

proizvaja
naravne barve in kremenčev pesek

Mengeš

tovarna pozamentrije

**Tovarna
filca**

MENGEŠ

izdeluje tehnične in
iglane filce ter
sodobne obloge
za pode

Občanom
se priporoča

VODOVOD

Mengeš

**LJUBLJANSKA
BANKA**

podružnica Domžale

(novo ime Kreditne banke
in hranilnice Ljubljana)

Jeseni bo novo nagradno
žrebanje. Vanj bodo vklju-
čeni vsi varčevalci vezanih
hranilnih vlog, ki bodo do
31. avgusta imeli vloženih
vsaj 2000 din, vezanih z od-
povednim rokom nad 12 me-
secev.

**STANOVANJSKO
PODJETJE**

Domžale

Citroën ♦ SERVIS ♦ Tomos

ŠTEFE MATEVŽ

Trzin

tel. 72-390

Ljubljana

čestita občanom za njihov praznik

EXPRESS BIFE

Anica Miklavčič

Domžale, Kolodvorska 6

se priporoča

TAMIZ

obratno podjetje

Mengeš

notranja oprema

**DELAVSKA
UNIVERZA**

Domžale

**KOLEKTIV
MLINOSTROJA**

čestita vsem delavcem
za občinski praznik
27. julij 1970